

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII., MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-6LSZERKESZTŐ:
KECSKEMÉTI VILMOSELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

Nagygyűlés előtt

Milyen lefolyású lesz a magyar zsidók második országos nagygyűlése, — kérdik az emberek, de hol aggódó, hol tündődő, hol megnyugvó kérdéseikre kielégítő választ nem kaphatnak. A Talmud az egyik helyen azt mondja: „Mióta Jeruzsálem elpusztult, a prófécia átruházta a bölcsere”, de Jochanan sokkal pesszimistikusabban adja meg a választ! „Mióta Jeruzsálem elpusztult, csak a balgák és a gyermekek foglalkoznak jövődéllel.” Félek: Jochanan mesternek igaza lesz.

Csak néhány ütközőpontot óhajtok kiemelni, ahol a nagygyűlés hajója könnyen zátonyra futhat. És ezt minden jövőbelátás tudománya nélkül lehet megállapítani. Attól nem félek, hogy a két nagyközség országra szóló nagy pöre akadályokat fog gördíteni a gyűlés méltóságos lepergése elé, mert nem tartom egyiknek a vezetőségét sem oly tapintatlannak, hogy a kérdést fölhengergetné vagy csak fölvetné — anélkül, hogy a nagygyűlés teljességét magával szemben ne találja.

Nem, az unifikáció kérdése nem fog szényegrekerülni. Résen leszünk, hogy szóba ne kerülhessen. De más kérdések fognak bajt okozni. Itt van az öszeférhetlenség kérdése. Igen sokan nem jó szemmel nézik, ha a tekintély, a hatalom, a méltóság egy közös kézbe kerül. A hatalmat is tudni és akarni kell szétosztani. Divide et impera. Bővebb fejtegetésbe nem bocsátkozom. Ibn Ezra gyakran mondja: Vöhömászkil Jóvin. Szóbel ért az okos.

A másik kemény dió, amibe könnyen beletörök a fogunk: az adómegosztás kérdése. Kár volt már eddig is éleire állítani a dolgot. Jó volt az eddigi intézkedés: mindenki ott fizet adót, ahol állandó lakása van. Ha több helyen van lakása, akkor válogathat. Vagy helyesebben: ott fizessen, ahol az éven át tovább tartózkodik és ha gavallér, fizessen két helyen. Vagy még igazságosabb: oda fizessen, ahol a kisebb község jobban rászorul.

Nagy elégtelenség van a rabbik sorában is. Minthogy 200 között csak 35-en vannak az országos gyűlésen, dönteni a maguk ügyében sem tudnának. Az első kongresszus főleg azért akadt meg, vagy világosabban szólva akkor szakadt két hatalmas pártba, amikor a régi hírhedt 40. szakasz a rabbiról szóló fejezet, ezt a tragikus feliratot kapta: „fizetéses hitközségi hivatalnokok.” Ez éppen oly erkölcsi arculesapása volt az önérzetes rabbikarnak, mintha a magyar közjog a minisztereket szolgáltnak mondaná, amit a latin szó valóban jelent is. A rabbi is szolgál, de Isten szolgálja, mint Mózes, a mi tanítónk és mesterünk. A „Kiegészítő Szabályzat” (miért nem „átdolgozott szabályzat?”) igen bölcsen ezt az ominózus feliratot elhagyta, de az még mindig valahol bujkál és kísért, mint pl. a 60. szakaszban, amelynek felirata: A rabbik, más javadalmas hitközségi tisztviselők, stb. Nem sérelmesnek, hanem kicsinyesnek, sőt komikusnak hat a 48. szakasz is, amely úgy intézkedik, hogy a rabbi csak akkor vezeti a küldöttséget és tartja az üdvözlőbeszédet, — ha a püspököt kell fogadni, a főispánt ellenben a hitközség elnöke köszönti. A dolog a valóságban és az életben úgy fest, hogy a hitközségi elnök vezeti a deputációt és bemutatja az egyes tagjait a királynak, főispánnak, polgármesternek, de a vallá-

sos gondolatot, a hitéletet kidomborító beszédét más nem mondhatja, mint a rabbi. Inkább törlötsék ez a pont is teljes egészében. Mert, ha nem a rabbi beszél, akkor tőle hiába várják, hogy a küldöttségnek hivatalból tagja legyen. Gerinces pap nem vesz részt abban.

Nyilvánvaló, hogy állandó irigykedés, vetélkedés és féltékenykedés alapját fogja képezni ezt a pont az egyes hitközségek között, amelyeknek egyikében a rabbi hivatalból tagja előjárásának s képviselőtestületnek, a másikkban nem. Elvárta volna a magyar rabbikar a szervezett alkotótól, hogy gerincesen bevallotta volna vagy azt, hogy minden rabbi tagja a vezetőségnek, s minden ülését imádsággal nyitja meg és ahol saját személyes ügyét tárgyalják, nem lehet jelen — erre várnak a rabbik hazánkban 66 év óta, vagy mondta volna ki, hogy saját érdekében a rabbi ne legyen, ne lehessen tagja előjárásának, képviselőtestületnek, — de ez esetben a gerinces rabbik a nagygyűléstől — távolmaradtak volna és a passzív rezisztencia álláspontjára helyezkedtek volna. Az ügyet az egyes hitközségek belátására s nyagylelkűségére bízni, ez az egyetlen megoldás — nem megoldás. A többi szakaszokról majd vitatkozzanak a jogászok. Nagyobb baj csak akkor nem lesz, ha minden résztvevő komolyan át lesz hatva a próféta parancsától: a börtönből valamikor örömapok lesznek, de ti szeressétek az igazságot meg — a békét.

Inkompatibilitás felekezeti pozíciókban

Irta: Hartstein Lajos,
az Orthodox Központi Iroda ügy. elnöke

Az Orthodox Központi Bizottság keddi deklarációja rávilágít arra a jogtalanságra, mely a magyar orthodoxiát a kongresszusi statutum-tervezet bizonyos rendelkezéseinek érvényre emel-

kedése esetén érné. A legflagránsabb sérelem megérthetése szempontjából vissza kell térnem az 1868. évi kongresszus összehívásának és lefolyásának történetére.

Az 1867. évi emancipáció után a kultuskormány a zsidó hitközségek viszonyainak rendezése céljából hívta össze az országos kongresszust. A kongresszusi delegátusok választása egyáltalában nem folyt le megnyugtató módon. Sok helyen terror, sőt olykor hatóság befolyás is érvényesült és ennek tulajdonítható, hogy úgynevezett „neológok” csekély többségre tettek szert. A választási visszaélések ellen a „hithű” (Sómér-hádász) zsidóság óvást emelt és a választási sérelmekre való hivatkozással nem akart résztvenni a kongresszuson. Ekkor Eötvös József báró kultuszminiszter lépett közbe: magához kérte a „hithűek” vezetőit és határozott ígéretet tett nekik arra nézve, hogy a kongresszuson semilyen a vallást leg távolabbról is érintő kérdést nem enged tárgyalni, hanem kizárólag a kormányzat szempontjából tisztázandó adminisztrációs kérdések szerepelhetnek a napirenden. A „hithűek” ebben a miniszteri ígéretben bízva, melyet különben Eötvös báró a tanácskozások megnyitása alkalmával nyilvánosan is megismételt, jelentek meg a kongresszuson. De már nyomban a formások elintézése után beigazolódott, hogy a kieroszakolt többségben levő „neológok” a vallási szempontokba is bele akarnak nyulni és erőszakosan olyan intézkedéseket oktrojálni az országban akkor tényleges többségben volt „hithű” zsidóságra, amelyek révén valósággal lehetlenné vált volna vallásunk parancsainak szigorú betartása.

Ezzel a törekvéssel szemben a kongresszuson a választási eljárás folytán néhány szónyi kisebbségben levő „hithűek” ragaszkodtak ahhoz, hogy kimondassék, miszerint a *Sulchan Aruch* kötelező betartása biztosítsa a hitközségek intézményeiben és berendezkedéseiben, amivel szemben a „neológok” viszont arra hivatkoztak, hogy ez a kérdés már kívül esik a kongresszus hatáskörébe utalt adminisztrációs szervezet határára. Az erről indult vita során a „neológok” egész nyíltan, kertelés nélkül kijelentették, hogy nem hisznek sem a *Sulchan Aruch*-ban, sem a Talmudban, hanem kizárólag Mózes Öt Könyvében, sőt még ennek nagy része ellen is hangok emelkedtek a neológ táborban. Viszont a Rabbiszeminárium felállításáról, amely nyilvánvalóan összefügg a vallási szempontokkal, széleskörű vitát indítottak a „neológ”-ok, azzal az enunciacióval, hogy ez nem vallási, hanem adminisztratív kérdés.

A „hithű”-ek úgy ennél a tárgynál, valamint a tárgyalás további folyamán egyéb kérdésekben is elhangzott és vallási felfogásukba ütközött kijelentések

ellen ünnepélyesen óvást emeltek és otthagyták a kongresszust. A „neológ”-ok magukra maradván, ellenlék hiányában egyhangúan megszavazták az eléjük terjesztett, a „hithű”-ek vallási felfogásával ellenkező szabályzatot. Ugy a kormány, mint a Felség jóváhagyásával látták el ezt a statutumot, mely így az egész magyarországi zsidóságra kötelezőnek nyilatkoztatott. Ezen az alapon természetesen akkor jogosan használták a „Magyarországi Izraeliták Országos Irodája” címet, mert tényleg az ország egész zsidóságát hívták kongresszusba és ez a kongresszus mondotta ki a szabályzat elfogadását.

Az ország „hithű” zsidósága azonban összefogott vallási meggyőződésének érvényesítésére, ezekre menő aláírással ellátott óvásokban tiltakoztak a királynál és a képviselőháznál a meggyőződésükkel ellenkező statutumok rájuk erőszakolása ellen, mire a kongresszusi szabályzatnak az ország egész zsidóságára kiterjedő érvényét a kormány csak azokra korlátozta, akik azokat önként elfogadják. A régi Nagymagyarország zsidóságának többsége azután az újonnan megalkotott orthodox országos szervezeti szabályzat alapján alakította meg a hitközségeket. Ekkor már nem volt értelme a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája elnevezésnek, nem felelt meg a tényleges helyzetnek, falfum lett belőle, aminthogy a kongresszusi statutum alapján alakított 27 „Magyarországi Izraeliták Községkerülete” is csak papírforma maradt az orthodoxia hivatalos megalakulása után.

Nem akartunk szélmalom-harcot folytatni, ezért nem is tartottuk akkor érdemesnek sarkunkra állni és hadjáratot indítani a papíros-név, papíros-címek és papírosméltóságok ellen, hiszen tudtuk, hogy előbb-utóbb ugyis elérkezik az ideje a tényeket nem fedő és azokat sok részében túlélt kongresszusi szabályzat módosításának. Most tényleg eljutottunk ehhez a történelmi pillanathoz. A kongresszusi zsidóság hozzákezdett a régi szabályzatnak részben módosításához, részben kiszélesítéséhez. És mit látunk a tervezetben? A tényeknek immár semmiképpen meg nem felelő papíros-elnevezéseknek, papíros-címeknek és méltóságoknak egész garmadájat kreáltak. Már nem elég a „Magyarországi Izraeliták Országos Irodája”, egészen új hasonló elnevezésű szervezetet konstruáltak: „Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsát”, „Magyarországi Izraeliták Országos Biróságát”, „Fegyelmi Hatóságát”, „Rabbiszékét”, a „Magyarországi Izraeliták Országos Képviselőt”, stb., stb. Semmi értelmét nem látom ezeknek a tényekkel el-

lenkező elnevezéseknek, azt pedig feltételezni sem merem, hogy megtevesztés céljaira stilizálták volna így. De akkor hát mire való? Hiszen a polgári életben is megmosolyogják azt, aki őt meg nem illető címet használ. Nem lehetem, hogy ilyenre komolyan gondolkozó és igazságszerető emberek kaphatók lennének, nem is hiszem, hogy ezek a tömeges új kreációk a kongresszuson így keresztülmennek.

Még csak egy személyes kérdésben kívánok e cikkemben nyilatkozni *Bocsánatot kell kérem — úgy fent, mint lent, — amiért néhány év előtt az összeférhetlenség, az inkompatibilitás kérdésében állást foglaltam és harcoltam az ellen, hogy rendeletileg mondasék ki, miszerint a hitközségi elnöki állás összeférhetetlen a községkerületi elnökséggel.* Az inkompatibilitásnak ilyen elvi megállapítása ellen akkor azért emeltem szót, mert nem járulhattam hozzá, hogy ez a döntés az orthodox zsidóságra nézve is precedensül szolgálhasson. Ebben az állásfoglalásban az a szempont is vezetett, hogy ha más vallásfelekezetenél nem statuáltak ilyen összeférhetlenséget, a zsidó felekezetre nézve se állapíttassanak meg ilyen korlátozó intézkedések.

A tapasztalatok azóta meggyőztek és én ma már belátom, hogy akkor tévedtem. Ma már meggyőződéssel vallom és állítom, hogy a hitközségi elnöki állás inkompatibilis nemcsak a községkerületi elnökséggel, hanem az országos irodai elnökséggel is. Nem lehet valaki egy személyben ügyfél és döntő bíró. Ebben a tekintetben eszt Stern Samu elnök úr is, akit pedig egyébként logikus gondolkodású embernek ismerem súlyos tévedésben van. Hiszen ime ő, a pesti nagy neológ hitközség elnöke működött közre olyan irányban, hogy az egész statutum-tervezeten vörös fonálként vonuljon végig az a cél, hogy legelső sorban a nagy pesti hitközség érdekeit kell felkarolni és ezzel szemben minden más zsidó közület meg olyan jogosult szempontjait is alá kell rendelni a pesti hitközség érdekeinek.

Még 1913-ban szerkesztettem egy Kiegészítő Szabályzatot, melyet az orthodoxia egyetemes országos gyűlése egyhangúlag elfogadott. A tapasztalás és a viszonyok változása azóta sok kérdésben jobb megfontolásra tanított bennünket. Ezekből okulva előreláthatóan néhány módosítást kell fűznünk ehhez az orthodox Kiegészítő Szabályzathoz. E módosításokban első sorban arra kívánjuk helyezni a súlyt, hogy megszűntessük a tiszteletbeli állások halmozását és kimondjuk a hitközségi és országos elnöki állások inkompatibilitását.

Döntés előtt

„Az Országos Gyűlés határozatából fakadjon áldás hazánkra és felekezettünkre.” Ezen óhaj fejezi be a meghívót, amellyel az Országos Iroda elnöke az Országos Gyűlés tagjait a március hó 4-én kezdődő gyűlésen való részvételre felhívja. Nincs senki, aki nem kívánná, hogy ezen óhaj a legnagyobb mértékben ne teljesüljön, viszont az *előzmények után senki sem kételkedhet abban, hogy ez óhaj megvalósítása elsősorban attól, vagy azoktól függ, aki, vagy akik a szabályzatot, mely felett határozni kell, elkészítették, illetve szellemileg irányították. Hajlandóak lesznek-e ők, kik maguknak már számszerűt a túlsúlyt és ezáltal javaslatuk számára a többséget biztosítani tudták — tehát előre biztosított siker tudatában — azon követeléseiket mérsékelni, melyeket a vidéki hitközségekkel szemben támasztottak?*

Ismétlések elkerülése végett ezeket nem soroljuk fel; többször lettek e kérdések a lapokban tárgyalva, — a csekély eredmény, de még inkább a ház és ügyrend, illetve tanácskozási szabályok intézkedései, melyek az elnöknek majdnem korlátlan hatalmat adnak akarata keresztülviteléhez, súlyos aggályokat keltenek a fent idézett óhaj megvalósítására vonatkozólag. Mindevidt a majorizálás Medusa-arca meredvük reánk.

A tudatos fölény már nem is burkolton, hanem egész nyíltan mutatkozik abban, hogy *miig eddig a vidéki hitközségek csak a rabbi- és tanítóképző intézetek fenntartásához járultak, most már bizonyos, hogy ezeken kívül még „egyéb országos intézményekhez” szükséges hozzájárulás is követeltetik, melynek összegét ugyan az Országos Képviselő, de az egyes községkerületekre eső összegeket az Országos Tanács állapítja meg (175 §.). A túlterhelés ellen a 174. §-ban jelzett kétharmad és háromnegyed többség nem nyújt elegendő garanciát, mert a „jelenlevő tagok” közt természetesen mindig a budapesti kerület tagjai lesznek nagy többségben, tehát érdekelt felek; a vidéki hitközségek úgyszólván pénzügyi rabszolgaságba kerülének. Meg kell határozni, hogy a „jelenlevő tagok” minimálisan felerésze a vidéki hitközségek képviselőinek kell lenni és legfeljebb fele része lehet a budapesti*

kerület képviselőinek száma; ez megfelel a 167. §-ban megállapított aránynak és igazságnak és megóvjaa a vidéki hitközségeket a fenyegető elnyomástól illetve majorizálástól.

Még aggasztóbb az egész X. rész. „A hitközségi adó megosztása” ami valóságos tárháza a nyakatekert megkülönböztetéseknek. Félreértések elkerülése végett ki kell jelentenünk, hogy a munkálat, eltekintve a céltól, melynek szolgálni akar, kitűnő laboratórium, mely finánciális szakembereknek igazi örömet szerezhet, de a mi viszonyainkra nem alkalmazható. Azon csekély előny, melyet ezen ominózus § néhány hitközségnek hozhat, nem ér fel azon zaklatásokkal, melyeket okoz, azon bizonytalansággal, állandó nyugtalansággal, melyet terjeszt és az ügynevezett „moszerolást”, melyet megteremt az egész kongresszusi zsidóságban. Ha arra gondolunk, hogy ezen szakasz végrehajtása legnagyobb részben — egyes kivételek előfordulhatnak — oly egyénekre lesz bízva, akik gonddal terhelve és létért való nehéz küzdelemben nem bírhatnak oly jártassággal, hogy ezen paragrafusdzsungelben a helyes utat megtalálják, akkor ezen szakasz egyenesen veszélyes. E komplikált, szörszálhasogató, majdnem ravasz határozmányok megértése jogi készütséget igényel; azonkívül pedig valóságos „spicli” rendszert (mint a Bach-korszakban volt) fog teremteni és a nem ritkán előforduló személyes bosszúállásnak tág kaput nyit.

Aki a községkerületekben előforduló ügyeket ismeri, az tudja, hány panasz fordul elő minden évben az adóztatás miatt, már most az egyszerű rendszernél; mi lenne majd ha ezen komplikált rendszer lépne életbe? Az egyenetlenség, a folytonos civakodás és békétlenség kimeríthetetlen kútforrása, egy valóságos Eris-alma ez az áldatlan szakasz. Újbold bizonyítja, hogy a budapesti szafaltról tekintve, a dolgok egészen másképen festenek, mint a helyszínén a valóságban. *Itt csak egy út vezet célhoz: az egész X. résznek az elajtése. Várjuk meg, míg az új szabályzat gyökeret vert a zsidóságban és akkor lehet ily javaslatokkal előállni, senki sem fogja ellenzeni, ha e rész tárgyalása 3 vagy 5 évre elhalasztódik.*

A közmondás: „Aki sokat markol, keveset fog” itt is alkalmazható. Ez

rész legkevésbé sürgős, sőt a legtöbb vidéki hitközségnek feleslegesnek tekinthető. A most ültetett fáról nem lehet azonnal gyümölcsöt szedni, annak is előbb gyökereznii kell. *Ez a X. rész amúgy csakis számos ülésen nagynehezen létrejött kompromisszum eredménye, de senkit nem elégt ki. Nagyon optimisztikusnak, — csak budapesti szempontból — ítéli meg az „Indokolás” ezen rideg szakaszt, amit egyáltalában az indokolás a helyenkint előforduló kemény feladatokat egy enyhítő „sauce”-ba mártva, ízletesebbé tenni igyekszik, ami tekintve a sok „cogens”-t, magyarul „kényszer” bizonyításul szolgálhat az ellenkező nézet helyes voltára; csak egy helyes: kiküszöbölni az egész szerencsétlen X. részt.*

Békét akarunk, békét keresünk és béke után sóvárgunk. Csak a békéből fakadhat az áldás, melyet a meghívó is kíván. Teljes elismerést illeti meg mindazokat, kik több, mint két éven át legjobb tudásukat latbetevve, fáradoztak a szabályzat létesítésén, melynek látható koronáját az Országos Gyűlés fogja képezni. — Még vanaak kívánások, melyek meghallgatásra nem találtak, így p. o. a virilizmus, mely nélkül ma egészséges hitközségi élet nem fejlődhetik, a szabályzatban érintve nincs; pedig az „Indokolás” (52. old.) nagyon helyesen mondja: „A hitközségek a felekezeti szervezet alapjai”, továbbá (60. és 61. old.), hogy a szabályzat „a felekezeti szervezet biztos alapépitményének a hitközségeket tekintti”, tehát egészen szilárd alapok: kell teremteni. Ez annál fontosabb, mert sokféle és nehéz teljesítményeket követel az új szabályzat a hitközségek közreműködésétől.

A még érvényben levő elavult választási rendszert meg kell szüntetni és itt helyesen „cogens”-t kimondani, tehát azt, hogy a képviselők fele része a legtöbb adót fizetőkből álljon, a másik fele szabadon választott képviselők közül. Csakis ily alapon összeállított képviselület lehet „biztos alapépitménynek” ntvezni, mely képes a hitközségek fokozott feladatait sikeresen megoldani. Vannak még határozmányok, melyek módosításra szorulnak; ezekkel majd a Gyűlés folyamán lehet foglalkozni és az új szabályzatot eltorzító foltoktól tisztítani. — Nem makacs ragaszkodás az egyszerű elfoglalt állásponthoz, hanem engedetlenség és kölcsönös megértés segítenek az ellentétes vélemények áthidalására.

H Y P E R O L

ideális száj- és torok-öblögető

A magyar orthodoxia deklarációja

Az Orthodox Központi Bizottság folyó hó 26-án tartott ülésében elhatározza, hogy a felmerült orthodox-neológ ellentéték ügyében a következő felhívással fordul az orthodox hitközségekhez:

Immár két évtizede, hogy mindnyájunk öszinte örömeire elcsendesedett a testvérharc a magyar zsidóság kebelében. A világháború súlyos megpróbáltatásainak idejében, a neológia belátásos vezetői, minden dicsőre méltóan, beszüntették az orthodox zsidóság elleni félévszázados unifikációs harcot.

A hitű orthodox zsidóság természetesen örömmel fogadta el a feléje nyújtott békejobbot. Hiszen addig is csak kényszerből harcolt. Minden erejével védekezett az ellen az erőszakos egyesítés ellen, amelyből való kiválásért bölcs Nagyjai előldozatos és sikeres harcot folytattak. Minthogy e küzdelemben az orthodoxia csak megtámadott és védekező fél volt, csak meg kellett szüntetni a neológ támadást és nyomban béke tért az egész magyar zsidóság elé.

Mégis mélyseges aggodalommal kell itt rámutatnunk a magyar orthodoxiát fenyegető újabb veszélyekre. Lehet, hogy ismét hosszú és kitartó áldozatos helytállást kell majd követelni a hazai hitű zsidóság minden egyes tagjától.

Bizonyos, hogy az orthodox zsidóság a régi kipróbált, töretlen egységében fog vezetői mögé sorakozni, ha a Mindenható kifürkészhetetlen rendelkezéséből újból védekeznie kellene, vallási különélésének sáncain,

amelyek ellen sajnálatosan újból ostromra indulnak neológ testvéreink.

A neológ zsidóság köztudomásúan most készül átépíteni azokat a statútumokat, amelyeket az 1868/69-iki kongresszuson — az orthodoxia kivonulása után — megalkotott. Az új módosító statútumtervezet számos olyan rendelkezést tartalmaz, amelyek súlyosan sérelmek az orthodox zsidóságra. E sérelmek részletes felsorolására e hely szűk és alkalmatlan. Csak általánosságban jelezzük, hogy e sérelmes rendelkezéseket Központi Bizottságunk múlt évi november hó 27-iki és folyó évi február hó 26-iki üléseiben, a Központi Iroda vezetőségének részletes jelentése alapján, kimerítően tárgyalta. A tervbevett sérelmes rendelkezések mélysegesen megdöbentettek bennünket.

Azt vártuk, hogy a kongresszusi zsidóság a mintegy hét évtized óta előállott jogi és tényleges helyzetnek megfelelően fogja átépíteni új statútumait.

Hiszen a mostani szabályzat természetesen azért mutat annyi hiányosságot

és zavart, mert 1868/69-ben annak méretei köztudomászerűen nem egyedül a neológiára, hanem az egész magyar zsidóságra voltak szabva. De az orthodoxia ebbe az épületbe be sem költözött. Külön hajlékot épített magának. A közösen maradt jogterület csak ellentéteknek vált előidézőjévé. Minden szempont amellett szól, hogy mai különállásunkban mellőzendők mindazon rendelkezések, amelyek a vallásszabadság magasztos gondolatát hátrányosan érintik. **Az orthodoxia és neológia teljes elkülönülése mindenki előtt tisztán áll. Alapalkotmányunkat — 1871-ben — a szabad vallásgyakorlat elismeréseképpen a képviselőház egyhangú határozata és királyi felhatalmazás alapján nyertük el. Különállásunkat megerősítette az 1905. évi újabb Kiegészítő Szabályzatunk is. A kongresszusi zsidóság illetékes vezetői a legutóbbi években szeparáltságunk mellett több ízben nyitlan is hitvallást tettek. Minden tényleges és jogi helyzet mellett ilyen vizsgázat közzései kapcsolat fenntartása csak természetellenes és zavartkeltő lenne. Tiszta helyzetet kell teremteni. Az egymás szomszédos területére átnyúló és rendszerint csak a vizzálykodás gyümölcsét termő ágakat kölcsönösen le kell nyesni. A differenciákat eleve ki kell küszöbölni. Ezzel nemcsak a visszavonás lehetőségét szüntetjük meg, hanem a békés egymásmelletti együttélést intézményesen is biztosítjuk. Nyilvánvaló, hogy ez a kívánatos állapot. Ez vallási, felekezeti és közérdek egyaránt. Megszüntetni az anyagi, jogi és vallási vonatkozású sürölődásokat. Bennünket orthodoxokat a legsúlyosabban a vallási szempont érint.**

Az a mai fonák sérelmes helyzet, hogy orthodox hitű zsidók, neológ hitközségi keretben, ezek egyházi és világi szerveinek és funkcionáriusainak legyenek alárendelve, továbbra tarthatatlan,

mert a tapasztalat szerint is csak örökös vitáknak áldatlan forrása.

Az új statútumtervezet alkotóinak ezeket a szempontokat nem lett volna szabad szem elől téveszteniük. Ez eminen érdeke a kongresszusi és orthodox zsidóságnak egyaránt.

Ezzel szemben mi történt? Nemcsak, hogy célszerűtlenül meghagyták a régi sérelmeket, hanem új vizzályforrásokat is létesítettek. Sőt kísérlet történik arra is, hogy újabb jelentős és súlyos jognyirbálás statuáltsák az orthodoxia hátrányára. Ahelyett, hogy megszüntetnék a régi sérelmeket: ezeket újjakal

tetéztek. Ezt hallgatagon nem nézhetjük és a sérelmek ellen védekezniünk kell.

Központi Irodánk vezetősége mindekelőtt kötelességszerűen békés eszközökkel folyamodott. Ismételten kértük a tervezett sérelmes rendelkezések megváltoztatását. Sajnálattal kell megállapítani, hogy a tárgyalások során kellő részletességgel ismertett indokok nem találtak kellő megértésre.

A közeli napokban összeülő neológ országos gyűlés elé kerülő statútumtervezet szövegében úgyszólván az összes sérelmezett rendelkezések bennhagyattak. Ha a kongresszus azokat így fogadja el, akkor ezzel minden valószínűség szerint teljesen elzárja a békés meg egyezés lehetőségét.

Mélyen átérezzük azt a mérhetetlen hátrányt, amit az új testvérharc ma jelentene. A belső egymás elleni harcot mindenkinek, akinek ez módjában áll, kötelessége elhárítani. A magunk kötelességét megtettük. Az orthodoxia, miként a régebbi időkben, most is: a megtámadott fél. És most is, miként régebben, újból csak védekezik. A védekezés pedig minden egyes hitfelünknek azért szent kötelessége, mert legszentebb érdekeinkről van szó. A sérelmes rendelkezések ugyanis vallási felfogásunkban és szabad vallásgyakorlatunkban támadnak meg bennünket.

El vagyunk tökével, hogy a legnagyobb eréllyel és kitartással harcoljunk jogos érdekeinkért

és bízunk a Mindenhatóban, hogy küzdelmünket teljesen sikeressé teszi.

E fájdalmas tények mindenesetre arra is intenek, hogy magunk is tökéletesítsük autonómunkat.

Minél teljesebb, főleg vallási érdekeinket biztosító új szabályzatot kell mielőbb alkotnunk. Ebben pozitív rendelkezésekkel fogjuk körülbástyázni különállásunkat, és vallási önkormányzatunkat. Negatív pedig akként kell biztosítani külön orthodox érdekeinket, hogy megakadályozzuk az új kongresszusi statútumban ellenünk tervezett hátrányos rendelkezések valóra váltását.

Komoly a bizakodásunk a pozitív vallásérkölcsei alapon álló államkormányzat, így elsősorban a vallásügyi kormányzat hathatós védelmében is, ahol a hitéhez hű orthodox zsidóság vallási érdekei mindenkor öszinte megértésre találta.

Él bennünk továbbá az a remény is, hogy neológ testvéreink megértésükkel és belátásunkkal még a tizenkettedik órában elhárítják a magyar zsidóság felől a régi, szomorú testvérharcok áldatlan megújulását.

KÉRDÉS-FELELET

Dr. Csobádi Samu budai hitk. alelnök a statutum tervezetről

Néhány nap múlva megkezdji tanácskozásait az Orsz. nagygyűlés, hogy letárgyalja a zsidó hitfelekezet új szervezeti szabályaira vonatkozó tervezetet. Mi alelnök úrnak véleménye erről a tervezetről?

— A statutum tervezettel a budai izr. hitközség elöljáróságának megbízásából foglalkoztam és vizsgálódásaim eredményét munkában foglaltam össze. Ezt a felvilágosító iratot a kongresszus tagjai és a hitközségek vezetői is megkapják. Meg kell állapítanom, hogy a kongresszusi szabályzat javaslata nem kielégítő, ha jogászilag igen helyesen van megkonstruálva és szükséges is, azonban a legfontosabb kérdésekben nem kielégítő. T. i. a 68. évi kongresszusi alkotmány három erős pillérré helyezkedik, úgymint: 1. A hitközségek teljes és feltétlen autonómiája, 2. Tartózkodás minden felekezeti felsőbb hatósági gyámkodástól és centralizációtól. 3. Az egyházi hierarchia elkerülése.

— Ezzel szemben a kiegészítő szabályzat javaslata nekünk, zsidóknak idegen szellemet, a hatalmon állóknak tekintély elvét kívánja megvalósítani, a felekezeti életet hatalmi körökre kívánja felosztani, melyek „szervesen” illeszkednének egymásba hoznának létre egy közp. hatalmat, ez a hatalom pedig egy végeredményben kisebb testületnek, illetve u. n. rendkívüli esetekben a testület vezetőjének, tehát egy embernek akaratától teszi függővé felekezetünk sorsát. E hatalom révén tehát az egész felekezet önkénynek lehet kiszolgálva, sőt megtörténhetik az is, hogy a hatalom mindenkori birtokosa — bárha jóhízeműen — felekezeti érdekeket véelve szolgálja idegen területre tévedhet és politikai illymódon a hatalmában lévő szervezet. Ettől aztán igazán óvjon meg minket a jó Isten! Az egyházi hatalom létesítésének gondolata és vágya annyira dominál a javaslat urainál, hogy miután a kongresszusi alkotmány felidézett alapszemeit útját állják ennek a hatalmi elgondolásnak, nem átalják a kongresszusi alkotmányt magát, mely hét eszendőn át tényleges várunk volt, teljesen elavultnak és használhatatlan írásműnek minősíteni a kiegészítő javaslat indokolásában (19. oldal). Nem is tudnók megérteni az

indokolásnak ezt az állásfoglalását, ha (41. és 42. oldal) nem hoznák fel azt, hogy a jelenlegi szervezetben Pest nem tudja eléggé érvényre juttatni akaratát. Szerintük ugyanis olyan eltolódás történt népesség tekintetében 1868. óta, hogy a trianoni Magyarország kongr. zsidóságának 77 százaléka lakik a VI. körzset. kerületben, de a községkerületi elnökök ülésében Pest csak 1 helyet tudelfoglalni. E miatt az indoklás így jajdul fel: „Ime, a kongr. szervezet gyengeségének egy másik oka! Mert nem lehet egészséges, agilis, megfelelő talappal bírni az a tervezet, ahol a legfőbb szövegben az odatartható 77% 12%-kal van képviselve.” Hinc illae lacrimae!

A tervezet szerkesztőinek elgondolása szerint (indokolás 43. oldal) a felekezet összes bajain segítve lesz, ha kiépítjük felekezetünk autonómiáját, ami abból áll, hogy: „a szervezetünk saját orgánumaival, saját maga által alkotott szabályok szerint igazgassa önmagát.” Hogy milyen úton-módon történjék ez, arra megfelel a tervezet olyképen, hogy a hitközségeket a kerületek gyámság alá helyezve, áttolja az önrendelkezés súlypontját a hitközségekből a kerületekbe. A kerületek központilag választják meg „nem arányos választás útján, hanem a többségi elv abszolút alkalmazása mellett az összes szervezet (előjáróság, bíróság, adófel-szólamlási-bizottság), valamint a felsőbb tagozatokba, tehát az országos képviselőbe küldendő delegátusokat is Ugyanezen eljárás folyik le a felsőbb fórumok kebelében megejtett választásoknál is. Mi ennek a következménye? Az, hogy a községkerületben az a hitközség, mely a domináló hitközséggel szemben nem pa-

riroz, minden vonatkozásban alulmaradhat. Ez a választási módszer „szervesen” illeszkedik bele a szervezet szerinti hatalmi struktúrába s ilyen módon már kézen is van a tervezet szerint „felekezetünk autonómiája.”

— Lássuk most már, hogy az autonómia jellegének külsőleg felidézített, magyaráttól szólva az autonómia köntösébe bújtatott hatalmi gépezet mily fezetek és paragrafusok csavarjai útján lesz megfelelő működésbe hozható, hol vannak azon „szervesen” egymásba illeszkedő rendelkezések, mint fogaskerekek, melyek révén a hatalom birtokosai a neológ felekezetet saját elgondolásuktól szerinti kormányozhatják, a hitközségek vezetőit irányíthatják, befolyásolhatják, megukat a hitközségeket pedig jutalmazhatják vagy büntethetik, terhekkel súlythatják, vagy azok alól felmenthetők. Ime: A 12. § szerint a községkerületi előjáróság bizonyos esetekben hivatalból megszüntetheti a hitközség önállóságát. A 35 § szerint azon hitközségben, ahol 150-nél kevesebb tag van, a községkerületi előjáróság hozzájárulása nélkül nemrendelkezhetik a hitközség saját vagyonával. A 82. § szerint beavatkozhatik a községkerületi előjáróság a hitközség vallásitanítási és vallásos nevelési ügyeibe. A 84. § szerint a községkerületi elnök bármikor panasz nélkül is beavatkozhatik a hitközség ügyeibe azon a címen, hogy a hitközség ügyvitelében „szabályellenesség” vagy az alapszabályoknak meg nem felelő működés tapasztalható. A 176. § szerint a hitközségek kötelesek az országos szervezetek és intézmények területeihez hozzájárulni. Ezt a terhet a kerület állapítja meg, a hitközségeknek. Ha a hitközség nem fizetné be az ilyenképp rá rótt terhet, a hitközség elnöke és összes előjárói saját személyükbe egyetemlegesen felelősek érte. Ugyazintén személyes és egyetemleges felelősséget állapít meg az adóügyben a 189. §.

— Ime a kerületi vezetőségnek mint valóságos kerületi parancsnokságnak hatalma a hitközség felett és a két utolsó §

A PESTI CHEVRA KADISA IZR. SZENTEGYLET

március hó 4-én, hétfőn délután 4 órakor

a Dohány-utcai templomban

Jom-kipur kotaun-istentisztelettel kapcsolatosan

alapítási ünnepélyt

rendez, melyre tagjait ezuton meghívja

A Pesti Chevra Kadisa előjárósága

révén, melyet szeges korbács gyanánt lehet suhogtatni, meg lehet féltetni az előjáróság összes tagjait sőt tarthatunk attól, hogy egész el is lehet rettenteni a komoly embereket attól, hogy a hitközségi életben vezető szerepet vállaljanak, mert hiszen senki sem teheti ki magát annak, hogy egy előjáró társának (pénzügyi előjáró) vagy egy alkalmazottnak jóhiszemű tévedése vagy esetleges mulasztása folytán vagyont veszítse el.

— Az így megalapozott hatalomból táplálkozik „a kongresszusi szervezethez tartozó magyar izraelita hitfelekezeti főhatóság”-nak nevezett Országos Tanács, melynek elnöke egyszemélyben az Orsz. Iroda elnöke, aki a tervezet 156. §-a szerint a tanács hatáskörébe tartozó ügyekben sürgős esetben maga teszi meg a szükséges intézkedéseket. Így jutottak el a csúszhoz és ilyképpen áll majd a neológ szervezet csúcsos intézménye szemben a kongresszusi alkotmány létrehozóinak egyemeletes, lapostetejű épületével, amelybe a 68. évi bizottsági előadó referátuma szerint azért lakhatunk nyugodtan, mert a lapos tető az jelzi, hogy nincs a hitközség fölött felsőbb hatóság, gyámkodás és centralizáció.

— Az indokolás súlyos történelmi tévedésbe esett, amennyiben a 4 oldalon olyképpen ismerteti a statutum létrejöttét, mely szerint a felsőbb hatóságoktól, a gyámkodástól, a centralizációtól való óvakodás, különösen pedig a hitközségek autonómiájának körülbástyázása nem felelt meg az akkori neológok intencióinak úgy, hogy ezt csupán ez orth. árnyalat kedvéért vették be a szövegbe. Ezzel szemben a történelmi valóság az, hogy a bizottsági javaslat az orthodoxok ellenzése mellett többségi határozat útján jött létre, így referálta ezt az 1869. évi január 28.-i ülésen a bizottság előadója és ugyanakkor ismertette a principiumokat, melyeknél elsősorban áll a hitközségek feltétlen autonómiája. A következő ülésen Tánzer Pál elfogadta a többségi javaslatot és különösen azon érdemét emelte ki, hogy nincsen benne semmiféle centralizáció.

— Nem kis mértékben aggályos a tervezetnek adóügyi fejezete. Erről nagyon sokat lehetne beszélni. Röviden csak arra mutatok rá, hogy a jelenlegi adózási szabályt, amely akként szól, hogy mindenki a lakóhelyén fizet hitközségi adót, a tervezet — mint közismert: — oly módon akarja megváltoztatni, hogy az adó megosztassék. Ezt az indokolás, vagy legalábbis annak egyik heve szerint, azért kell életbe léptetni, hogy az adójövedelembe rejlő anyagi erő odajusson el, ahol arra a legnagyobb szükség van. Mindenki azt hinné, hogy ezalatt a kisebb

hitközségeket kell érteni, ámde az indokolás másik helyén (113. oldal) nyíltan bevallják, hogy az a változtatás Pest érdekében szükséges a Budára történt átköltözések miatt. Ha hozzátesszük még, hogy a megosztás mértéke nincs korlátozva, s hogy a megosztási jog és arány tekintetében a községkerület határoz végérvényesen (190. §.), akkor könnyen elképzelheti mindenki már előre is, hogy fog végződni az olyan per, melyben Pest lesz a felperes, Buda az alperes, a bíró pedig Pest. Azt hiszem, itt felesleges a kommentár.

— Csábító az alkalom, hogy a bírászkodásról szóló fejezet egyes rendelkezéseit bővebben méltassuk, röviden csak annyit, hogy ezentúl a községkerületi bíróságot nem kisorsolás, hanem szintén választás útján, tehát a többségi elvnek megfelelően fogják megalakítani. Felebezés csak egy esetben lesz, ha 5000 pengőnél nagyobb összegű munkaügyi perrel lesz szó, felülvizsgálatról szintén csak egy esetben, ha állásvesztést mondott ki a bíróság. Minden más esetben jogerős a bíróság ítélete, így tehát abban az esetben is, ha a választás elleni petíció tárgyában határoz, pedig az van legalább olyan fontos, mint az előbb említett munkaügyi per.

— Reméljük, hogy az Országos Gyűlés beható kritikában fogja részesíteni a javaslatot és el fogja ejteni ennek aggályos részeit.

Megmarad a statusquo-szervezet

A magyarországi statusquo-ante izraelita hitközségek Országos Szövetségének Tanácsülése 1935. február 26-án tartott ülésében a következő nyilatkozat megtételét határozta el:

Tekintettel arra, hogy a magyarországi kongresszusi hitközségek egyetemes gyűlése az 1868/69-iki kongresszuson alkotott szabályzatot „Kiegészítő Szabályzat” munkálatával a kongresszusi hitközségek szervezetét új alapokra helyezi, tekintettel arra, hogy az orthodox hitközségek szervezete a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 102.284/1905. sz. rendeletével nyert megállapítást, a magyarországi statusquo-ante izraelita Hitközségek Országos Szövetsége szükségesnek tartja a következő nyilatkozat megtételét:

I. A statusquo hitközségek Országos Szövetsége változatlanul fennmarad és szervezeti szabályzata keretében tovább működik, amint azt minisztertanácsai felhatalmazás alapján a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 22331/1928. II. ü. o. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályai előírják.

2. A Szövetség ma is — fenntartás nélkül — az 1868/69-iki kongresszus előtt fennállott egységes hitközségek szervezését tartja mintaképének.

3. A statusquo-Szövetség szilárd meggyőződése: Egy az Isten, Egy a Tóra és Izráel is Egy. Valamint ez alapigazságok első része nem képezheti vita tárgyát, úgy vitán felül kell állnia a zsidóság egységéről hirdetett tételnek is.

4. A statusquo Szövetség megalkuvás nélkül a Sulchan Áruch törvényeit tartja irányadóknak a hitéletben, éppúgy a hitközségek berendezése és fejlesztése körül kifejtendő munkájában.

5. Ezen törvények és szabályok fenntartása, terjesztése és a hívek legszélesebb rétegében való tanítása képezi, amint az a multban volt, a jövőben is Izráel rabbijainak, hivatott tanítóinak és vallási vezéreinek legszébb és legméltóbb feladatát.

6. A statusquo Szövetség fenntartja irodáját, hogy a fenhatósága alá tartozó hitközségek érdekeit közvetlenül intézze, céljának legmegfelelőbb módon.

7. A statusquo hitközségek Országos Szövetsége mindennél fontosabbnak tartja, hogy végre a magyar zsidóság összessége tudatára ébredjen annak, miképp csak rajtuk mulik, hogy az 1895. XLIII. tc. alapján, mint törvényesen bevett valláshoz tartozók, gyakorolhassák az 1848. XX. tc.-ben a bevett vallások részére biztosított jogokat.

Budapest, 1935. február 26-án.

Dr. Fejér Ferenc Dr. Bernstein Béla
világi elnök egyházi elnök

Ebből a jelentésből kiténik, hogy a statusquo-hitközségeknek a kongresszusi szervezetbe való beolvastása, amit pedig a Kongresszusi Országos Iroda vezetősége hónapok óta beharangozott, nem sikerült és ez — mint értesülünk — elsősorban annak tulajdonítható, hogy a statusquo hitközségek egyáltalán nincsenek elragadtatva az új statutum tervezet minden autonómiát és egyházi tekintélyt elnyomó tendenciáitól.

PÉNTEK ESTÉK

Imákba foglalt érzések és
gondolatok

Írta:
Dr. ÁDLER VILMOS hatvani főrabbi

Ára: 5 pengő

Kapható a szerzőnél Hatvanban

Nem adjuk fel autonómiánkat!

Írta: Gesztes Ferenc

„a Budai Hitközség Autonómiáját védő Párt“ elnöke

Hónapokkal ezelőtt a budai izr. hitközség képviselőtestületének kisebb csoportja megalakította a budapesti zsidó hitközségek egyesülési pártját — ő szerintük azzal a céllal —, hogy Buda lakossága is részesüljön a nagy pesti hitközség intézményeinek áldásaiban — mi szerintünk pedig azzal a céllal —, hogy konkolyt hintsen hittestvéreink soraiba, hogy megbontsa azt a békés hangulatot, mely több, mint 10 éve üdvfakasztó hatást váltott ki mindenütt, hogy részekre bontsa azt a tábor, mely példás áldozatkészségével, hitbuzgóságával, a felebaráti szeretet, a zsidó összetartózkodás gyakorlásával nemcsak hazai, hanem a világ zsidóságának mintaképiül szolgálhat. — Boldogemlékű Baracs Károly elnökünk felépése óta a budai izr. hitközség berkeiben serény munka folyik. Baracs Károly nagy tudásával, meggyőző módorával, lángoló zsidó lelkesedésével rövid idő alatt felháta tespedéséből a hitközséget és már a 20-as évek elején olyan tekintélyre tett szert az eddig lenézett budai hitközség, hogy arra felhívta az egész ország zsidó lakossága

Baracs Károly halála után ez a munka folytatódott és bátran mondhatom, hogy dr. Kriszthaber Adolf elnök vezetése alatt az előjáróság olyan hatalmas munkásságot fejtett ki, mely a községek történelmében pártját ritkítja, s melyből ez az előjáróság arany betűkkel írta be nevét hitközségünk történelmébe. Ennek az előjáróságnak elévülhetetlen érdeme, hogy megteremtette a békét és ezáltal a fejlődés biztos alapjait rakta le. Dacára az utolsó 10 esztendő nyomasztó gazdasági viszonyainak, melyek elsősorban és legvehemensbben éppen hittestvéreink anyagi erejét támadták meg, mégis ügyes, céltudatos és szakavatott gazdálkodásával az intézmények egész légióját keltette életre.

Ez az előjáróság emelte a székházat, átalakította az újlaki templomot és a főtemplomot, gondoskodott a lágymányosi templom telekről, hogy adandó alkalommal, — ami azt hiszem most már nem várat koszt magaára — felépítsen a lágymányosiak részére egy modern imaházat. Ez az előjáróság vetette meg a modern iskoláügyi alapját. Lágymányoson megvalósította a régi álmot, saját elemi iskolát létesített. A középiskolai és elemi iskolai tanítást kiváló és lelkes tanterekre

bízta, templomainkban a legkiválóbb rab-bik hirdetik Isten ígét, s kántoraink pompás énekeikkel gyönyörköltetik a hallgatóságot, templomi énekkaraink kiválóak. Baracs Károly óta hittandfi Budán nincs. Ennek az előjáróságnak legkiválóbb ténykedése volt a Vörösmarty cserkészcsapat életrehívása, mely országos viszonylatban is az elsők közé tartozik. Itt van az ifjúsági, irodalmi társaság megteremtése. Itt vannak a többi intézménye; a menza, az ambulatorium, az Aggok Háza, a Nőegylet kiváló intézményei és végül meg kell emlékezni a Chevra Kadisa intézményeiről, melyek bár szigorúan véve nem ennek az előjáróságnak a ténykedésére vezethetők vissza, de éppen mert hónapok óta halljuk a túloldalról, hogy Budán intézmények nincsenek, e helyen kijelentem, hogy a Chevra is a hitközségé és ha a Chevra Kadisának helyzete jelenleg kedvezőnek nem is mondható, mindent el fogunk követni, hogy ezt a nemes emberbaráti intézményt új erőre segítsük, s minden kívülről jövő, vagy csak látszólagosan segíteni akaró kezét visszautasítsunk s úgy amint a hitközség intézményeit, nemcsak fenntartani, hanem állandóan fejleszteni akarjuk, akként a Chevra helyzete sem lesz közömbös előttünk, hanem teljes erőnkkel ennek mielőbbi talpraállításon fáradozunk.

A világon minden mulandó, nemzetek lesznek és nemzetek vesznek, a régi ge-

neráció sírbaszáll, de új jön helyébe és a Chevrának, mint legszentebb intézménynek örökké élni kell, örökké, míg egy zsidó él széles e világon. Az unifikáció híveinek azon állítása tehát, hogy intézményeink nincsenek és pár szóban előadódott ismertetés után valóink nem mondható.

Egy második érvük az unifikációknak az adóztatás kérdése. Nálunk a hitközségi tagok megadóztatása a legliberálisabb módon, különös gonddal történik, hogy egyrészt senki se bujlasson ki adófizetési kötelezettsége alól, aki jövedelemmel bír, s az adó jövedelme arányszárral vetessék ki, másrészt pedig ott, ahol a nyomasztó viszonyok hittestvéreinket súlyosan támadják, adóbizottságunk a legméltányosabb bánásmódot gyakorolják. Mondanom sem kell, hogy hittestvéreink igen tekintélyes része, — sajnos — egyáltalában nem fizet adót, míg a nagy része csak szerény hozzájárulást fizet. Itt ismét hangoztatom, hogy rokolaadó nálunk nincs, csupán 2 év óta szavazott meg közgyűlésünk egy 10 százalékos pótlékot, hogy a lágymányosiak mielőbb templomhoz és modernül felépített iskolához jussanak.

Az unifikálók azt ígérk, hogyha a fúziót keresztül viszik, akkor kevesebb lesz az adó, mert az adminisztrációt racionalizálják, amire én azt mondom, hogy ha a mi községünk előjárósága látja, hogy templomépítési tervünket keresztülvittük, s tagjaink jövedelmi forrásai emelkednek, úgy minden unió nélkül is csökkenthetjük az adót, mert előjáróságunk mindig reális költségvetést készít és csak annyi adót vet ki, amennyi tervei keresztülviteléhez elégségesek, másszóval csak olyan hozzájárulást kíván, ami a költségvetés fedezésére éppen, hogy elegendő. De megfordítom az ő mézes madzagjukat,

SZÖNYEG, TAKARÓ, TERITŐ, PAPAN JÓ MINŐSÉGET OLCSÓN VÁSÁROLHAT!

Strapa spárta futó	P — 80
Góliát spárta futó 65 cm.	1.35
Góliát spárta futó 90 cm.	1.95
Gintázott spárta futó 65 cm.	2.15
Gintázott spárta futó 90 cm.	3.15
Mauclé II. futó 67 cm.	3.—
Mauclé II. futó 90 cm.	4.—
Kókusz futó 67 cm.	4.25
Kókusz futó 90 cm.	5.30
Velour plüss 70 cm.	6.50
Rojtos strapa ágyeló	— 95
Rojtos szőttes ágyeló	1.30
Rojtos Bouclé II. ágyeló	2.70
Rojtos smyrna utánzat ágyeló	4.30
Rojtos smyrna utánzat összekötő	11.—

Rojtos velour plüss összekötő	P 16.—
Modern pamlag átvető	6.50
Torontáli szerű átvető	14.80
Perza-mintás átvető	18.80
Mekett-pamlagátvető	45.—
Modern szoba-szőnyeg 300x200	16.—
Mintás szoba-szőnyeg 300x210	22.—
Bouclé II. szoba-szőnyeg 300x200	30.—
Bouclé II. szoba-szőnyeg 350x250	45.—
Jutta-bouclé szoba-szőnyeg 300x200	44.—
Marhaször szoba-szőnyeg 300x200	65.—
Marhaször szoba-szőnyeg 250x250	97.50
Személyzeti mintás paplan	8.—
Kétoldalas cloth paplan	10.50
Lamberguen-halina 130 cm.	8.50

Magyarperza-Torontáli és egyéb különleges szőnyegek, óriási választékban hihetetlen olcsó árban!
GRÜNFELD TESTVÉREK V., Bálvány-u 8.

s valódi értékére szállítom le, mikor azt konstátalom, hogy az unifikáció talán mégis csak azért oly fontos nekik, hogy mi is hozzájáruljunk a pesti hitközség deficitjének a fedezéséhez.

Az unifikáció eszméje nem új keletű. Alapi Béla úr már 14 esztendővel ezelőtt próbálkozott és még az akkori viszonyok között is csúfosan megbukott szárnypórbálgatásával. Pedig mennyire mások voltak akkor a viszonyok, mint most. Abban az időben a budai izr. hitközségnek semmi tekintélye nem volt. A forradalom után vagyonát és hitelét veszítette, az egész vonalon minden a maraznus kétségtelen jeleit mutatta. Az adók csak vontatottan folytak be, a legszükségesebb beruházásokra sem volt pénz, intézmények megteremtéséről és ami a legfontosabb a hitélet fejlesztéséről és a tanítás kiépítéséről szó sem lehetett. Baracs Károly fellépése után azonban a helyzet egyszerre megváltozott. Az erőtlenségét, az akarni tudás, a tespedést a virulencia, a kapkodást a céltudatos irányítás váltották fel. A képviselőtestület átalakult és Baracs Károly maga köré tudta gyűjteni Buda zsidóságának színe-javát, akik izzó lelkesedéssel vettek részt hitközség ügyeinek irányításában. A képviselőtestületben helyet foglaltak és foglalnak a tudomány, irodalom, művészet, kereskedelem és ipar legkiválóbb reprezentásai az ülések lefolyása mintaszertű, az egyes felszólalások magas művészet, mindenkit a szent vallás fenntartásáért való nemes hűv hatja át. Mindenki a jövőre gondol, az ifjúság kiképzéséért harcol, hogy utódokat neveljen.

Áldozatkészséget gyakorlunk az adózásnál és a magánadományoknál, gondoskodunk a bajbajutottakról, az inségesekről, a betegekéről, az elagottakról, gondoskodunk a külföldi diákokról és Buda volt az első, mely Palesztina rendszeres megsegítését is programmal fogadta.

Dr. Kriszthaber Adolf és előjáró társai szüntelenül dolgoznak a program végrehajtásán, éjt mappallá téve fáradoznak azon, hogy az ország legősibb hitközsége fellendüljön, hogy az utánunk következő generációra intézményeket hagyjunk, hogy megszilárdítsuk őket vagyonban és eszményekben, hogy munkánkat folytathassák majdan jobb viszonyok között, mint amilyenek nekünk osztályrészül jutottak.

Miért kell minket unifikálni, hogy feladjuk autonómiánkat, s ne magunk intézhessük sorsunkat, hanem odaát dőnthessenek rólunk és nélkülünk; hogy megszüntessük önálló életünket és a vagyonunkat reájuk ruházzuk. Öngyilkosságot kövessünk el, hogy ők örököljenek. Mi csoda rögeszme az, hogy bennünket bekényszerítsenek egy oly közösségbe,

mely nekünk budaiaknak idegen? Hát nem élheti külön életét a főváros területén ez a község, amely a legrégebb az országban. A katolicizmus annyi egyházközséget állít fel, amennyit akar, a protestánsoknak Pesten és Budán is több egyházközségük van, külön presbitériumokkal, éppen csak a főváros területén lévő zsidó községeket kell egyesíteni!

Talán arra gondolnak, hogy nem lépünk fel országos jellegű ügyekben egyöntetien? Hát: legyenek meggyőződve, hogy ott, ahol a hitélet fejlesztéséről és a hazaszeretett ápolásáról lesz szó, Buda fog a zászlóvivőkké élén haladni. Országos ügyekben, mit sem változtat a nyelzetten, ha egy patinás régi hitközség, előkelő és — mint fentebb említettem — magas kvalitású képviselőtestülettel a maga meggyőződését hangoztatja, avagy a cél eléréseért küzdelmekbe bocsájtja. A fő mégis csak a cél elérése, ami rajtunk nem múlik. A békebeli nagyszerű porosz hadsereg jelszava nem az volt-e, hogy „Getrennt marschieren und vereint schlagen”. Én pedig azt mondom, hogy ilyen hitközségek autonómiájára, mint a budai, szükség van, s ha ilyen nem volna, meg kellene teremteni.

Mondjuk meg nyíltan: azért kell az unifikáció, hogy a pesti hitközség terheire hozzájáruljunk. Ők azután majd megsegítenek a vidéki hitközségeket, fejlesztik az intézményeket, reprezentálnak a mi pénzünkért, de mindig és ezt jól jegyezzük meg: „De nobis, sine nobis!” Mi pedig úgy járunk, mint egy kis rt. melyet majorizálnak, beolvasztanak a nagyba s elnyelne bennünket a „noloch mindenestül, elnyelne, úgy, hogyha az úllaki templom részére egy seprőt kellene evni, akkor először instanciálni kellene a Sip-utcában. (Lásd a pesti templomkörzetek példáját.)

A békére mindig hajlandók vagyunk, áldozatoktól nem zárkozunk el, de az autonómián egy fűszúrást ejteni nem engedünk, mert nekünk nem kellene cimek és rangok, nekünk az önrendelkezés kell, hogy mi a saját portákon magunk intézzük dolgainkat.

Ezelőtt hat hete már úgy volt, hogy az unifikáció, — látván bukását — leszerel, s átadja szervezetét egy másik pártnak, mely „Gazdasági együttműködés” címen folytat agitációt. Ez a gazdasági párt már nyíltabb sisakkal harcol, mert ez legalább megmondja, hogy Buda ellen azért harcol, hogy Pest elvegye felesleges pénzét. Ez nyílt beszéd! Ők azt mondják, hogy mi megtarthatjuk a képviselőtestületet, költségvetést csinálhatunk a mostani keretben, de ha több pénz folyik be, akkor azt Pestnek kell leadni, s ő majd az intézményeket megsegíti. A kelenföldi templomra Pest rögtön folyó-

sít 200.000 pengőt, de ők ezt majd behozzák, mert úgy felelemik itt az adókat, hogy az évi bevétel százezer pengővel több lesz, s akkor 10 év alatt ők a 200.000 pengő kölcsönért egy milliót kapnak.

Mi a budai autonómiának és ős: tradícióknak őrtálló katonái vagyunk, nem engedjük ezt a jogot elvenni tőlünk. Ha harcot hirdetnek, álljuk a harcot, a viharral megküzdünk és megvédjük Buda ősi autonómiáját!

Kecskeméti Lipót

nagyváradi főrabbi a napokban ünnepelte hetvenedik születésnapját hitközségének, az erdélyi és magyar zsidóságának szerető és hódoló jókívánságaitól övezve. Dr. Kecskeméti Lipót egyike a magyar zsidóság legkimagaslóbb szellemének. Mélységes tudása, prófétai tüzeben izzó és mégis költői en szelíd egyénisége, törhetetlenül bátor magatartása és zsidó hűsége egyaránt kivételes értékké avatják. Személyisége sokig harcolt középpontjában állott, de mikor az évekkel egyre igazabban megismerhették a közel- és távolallók harcainak igazí rúgót, meglátták, hogy dr. Kecskeméti Lipót a maga igazáért vívott harcok közepette is mindig csak az örök és multhatatlan zsidó eszményeket, a hagyomány szellemének eleven betöltését kereste. Nem szakadást vitt a zsidóságba, hanem minden igaz, és szinte és hűséges zsidó érzést egybe tudott olvasztani prófétai érzésének melegével.

Ezen meg ezen vannak, akik Kecskeméti Lipóttól segítséget, vigaszt és zsidó tanítást kaptak. Községen túl is messze vidékek zsidósága, szinte az egész magyar Izrael csodálatos figyel föl filozófikus mélységű és belső igazságtól és jóságtól hezitett beszédeire, melyek a magyar szónoklás egyik legkiválóbb mestereként mutatják. A megható ünnepen, mely a magyar zsidóság ezreinek és tízezeinek szerető jókívánságait vitte a pátriárkák korába érkezett tudós pap felé, egy kivételes ember és igaz zsidó pillantott vissza olyan életműnkára, melyben a „Jeremiás” csodálatos mélységű kótelci s az immár ugyancsak elkészült „Eszájás” várja a folytatását: a próféták sorának mélységesen újraérvő megjelenítését. Ehhez a munkához kedvénje szívóbb a Mindenható áldását mindenki, aki tudja, mit adott Kecskeméti Lipót a magyar zsidó szellemnek s mit jelent életével és egyéniséggel mindazoknak, akik közelébe kerültek.

Ha fájos lábaid gyógyítani akarja és elegáns cipőben akar járni, akkor cipőt **NAGY S.** modern ortopéd-cipésznel készíttesse: **Muzeum-körút 11** Dr. Károlyi u. old. Tílvó 86-1-66

Néhány feltűnő hiány a tervezetben

Írta: Dr. Seltmann Imre (Hódmezővásárhely)

Az eddigi kritikák a tervezetet csupán bizonyos elvi szempontból tették bírálat tárgyává. Mit eredményeznek azonban az egyes részletek a gyakorlati alkalmazásban a mai szöveg szerint.

Kétségtelen, hogy dr. Munkácsi Ernő óriási és minden elismerést érdemlő munkát végzett, meglátszik a tervezetben, hogy felekezetiünk prominens jogászai egyéniségei közreműködtek. Így is előfordulhatott azonban, hogy egyes részletesszempontok figyelmen kívül maradtak. Néhány lényegbevágó hiány:

1. „A kongresszusi szervezethez tartozó hitközségnek az a rabbija,” — aki a felsőháznak tagja, hivatalból tagja az Országos Rabbiszékek, az Országos Tanácsnak és az utóbbiból folyólag a Rabbikollégiumnak. Azonban mi történik akkor, ha „a kongresszusi szervezethez tartozó hitközségnek rabbija” nem választatik meg a felsőház tagjává. Helyesebben: ha a kongr. hitközséget a felsőházban nem a kongresszusi hitközség rabbija képviseli. Tételes jogszabály szerint ugyanis ez a csodabogárszerű helyzet bekövetkezhetik. (Ad majorem gloriam statusquoensis.) A felsőházi tagválasztást szabályozó vkm. rendelet szerint ugyanis csakis a jelölő bizottság által kijelölt három rabbi egyike választható meg. Kötelezően jelölendő azonban egy pesti, egy vidéki kongr. rabbi és egy statusquo szervezetbeli rabbi. Ha most már egy statusquo rabbit választanak meg felsőházi taggá, könnyen bekövetkezhetik, hogy a Rabbikollégiumnak nem lesz meg a minimális három tagja. Nem elképzelhetetlen, hogy a felsőházi tagválasztás ily eredményre vezet, mert hiszen ez a választás a felekezeti szervezet organumainak teljes kikapcsolásával folytatandó le. (Egyébként mindenki előtt felmerül a kérdés: nem volna méltóbb a felekezethez, hogy a saját maga autonóm szervei által a legmagasabb pozícióba helyezett rabbi — mondjuk a Rabbikollégium elnöke — legyen hivatalból tagja a felsőháznak, mint a mai helyzet, midőn az esetleg felsőházi taggá választott rabbi lesz hivatalból tagja a legfőbb autonóm szerveknek. Persze ezt akadályozza a létező statusquo szervezet. De felmerülhet az a kérdés is: nem volna-e indokoltabb az ezidőszerű unifikációra szánt erélyt az u. n. statusquo hitközségnek a kongr. szervezethez való kapcsolására fordítani? Kb. csak egy, Debrecen, vagy Nyíregyháza székhellyel

megalakítható új községkerület problémájának látszik. (Ha csak tárgyi okok és szempontok volnának!)

2. A nem pesti szemináriumi képzésű rabbi képzését a Rabbikollégium approbálja. Milyen más rabbiképzésről lehet szó? A 41. §. szerint „más rabbiskola” által kiadott „hattóra”-ról. Az „Indoklás” kifejezetten és (dűlt betűkkel szedve) ugyancsak „rabbiskoát” említi. Így tehát intézményesen megszűnnek az u. n. „három elismert rabbi” által nyújtott képzés érvénye. (Minőreketre megfontolandó, hogy ez kivételt nem tűrő szabályként kimondandó-e?) Már most, a pesti szemináriumon kívül mily „rabbiskola” jöhet számításba? Kéltéle. Külföldi szeminárium és valamely jesiva. Maga a jesiva, mint iskola azonban — talán az egy pozsonyit kivéve — nem ad hattórákat. Hanem a jesiva után jön a „három elismert rabbi”. Ha a Kiegészítő Szabályzat ezt a rendszert követés esetében elfogadhatónak találja, akkor a 41. §. 1. bek. merv. szabályozása olykép módosítandó, hogy oda felveendő: „vagy más, rabbiképzésre hivatott rabbiktól rabbioklevelet kapott.” Nagyobb kérdés azonban a mostani szöveghez mellett a külföldi szeminárium, vagy akár a pozsonyi jesiva megfelelő képzése. Ezeket a diplomákat — tegyük fel — a Rabbikollégium szó nélkül approbálja. De mit

ér vele? Tételes törvény: az 1895. 42. tc. (receptiós törvény) 3. §. kötelezően kimondja: „rabbi csak az lehet, aki képzését Magyarországon nyerte”. Tehát a helyzet úgy alakul, hogy a tervezett szöveg mellett a valóságban csak a budapesti szeminárium oklevele fog elfogadható képzést nyújtani. Ha a cél ez, szebb lett volna ezt nyíltan kimondani. Ha pedig megválasztható pl. a hreslati szemináriumban képzett rabbi, akkor nélkülözhetetlen oly fórum létesítése, amely képzéseket nemcsak felülvizsgál, de ad is, — esetleg nosztrifikáció által. (A Rabbiképző szervezeti szabályzata ezt nem ismeri.) Ha van Országos Hitantitővizsgáló Bizottság, lehetne Orsz. Rabbivizsgáló Bizottság is. Nem kisebb korifeus, mint Löw Immanuel kívánja már 1888-ban: „vizsgáló rabbiszék oklevele alapján ismertessék el az illető képzett rabbinak...” Szükséges végül, hogy a képzett rabbi oklevelei valamely országos fórumnál nyilvántartásnak és hogy a héber oklevelek, melyeknek nyelvét sok helyütt sem nem értik és amelyeknek aláírásait és pecsétjeit a hitközségek ellen nem őrizhetik, országos központi hatóság által az állam nyelvére fogalmazott záradékkal elláttassanak és ellenjegyeztessenek, hogy ez úton nekik a kellő hitelesség megadassék.

A „rabbiszék” terminus technikusán és a már akkor ugyancsak felvetett kötelező gyakorlati év előírásán kívül mindezek belekerülhetnének a statutumba.

Ha már a rabbiknál tartunk! Akik extra muros nézik a statutumokat, furcsát gondolhatnak a mi állapotainkról, ha a 75. §. 5. bek-t olvassák. „A községkerületi rabbibizottság elnöke a kerületi képviselő közgyűlésén az elnök mellett foglal helyet.” Ez nem magától értetődő? Ezt egy alkotmányba, egy alaptörvénybe felvenni kellett. Hát az előjáróság ülésén hol ül? Hol ül hitközségi közgyűlésen és hol ül az Orsz. Képviselő gyűlésén a felsőházi tag-rabbi? Ez miért nincs szabályozva? Mert természetes, hogy az elnök mellett ül. Most az új szabályozás mellett természetes lesz, hogy csak a községkerületi rabbitanács elnökét illeti ez az írgyelendő jog. (Másképp még: chöle hierarchia áll elő.)

Az „Indoklás”-ban kifejtett rabbitiszetelet furcsán valósul meg a 48. §-ban. A rabbi részvétele csak küldöttségben kötelező. De ez is csak, közjogi, vallási, társadalmi és kulturális ügyekben. És csak a más egyházakhoz menesztett küldöttséget vezeti a rabbi. Vagyis, ha főispánt iktatnak, a hitközség küldöttségét vezeti egy bankigazgató, (miután már másik hat egyház tisztelget s mindegyik a papja vezetésével), néhány hét múlva a főispán értekezletre hívja az összes egyházakat,

Palesztinába

a Purimkarneválhoz és Peszach ünnepek alkalmából legolcsóbban, leggyorsabban és legkényelmesebben

LLOYD TRIESTINO

ragyogó legmodernebb oceanjáróin, a

„Jeruzsálem” és „Pilsna”

pompás gyorshajókon (csak külső kabinok) és

„Róma”

33.000 tonnás transatlanti óriásgőzösön, bőséges, izletes, szigorúan rituális ellátással.

A kedvezményes áru társasutazásokra vonatkozóan részletes felvilágosítással szolgál a társaság két budapesti irodája: THÖKÖLY-ÚT 2. VÁCI-UTCA 4.

egy, a város egyetemét érdeklő közjótékony-sági, vagy tanügyi kérdésben. Ez már komoly munka s nem „hivatalos tisztelgés vagy ünnepség”, itt tehát már az összes keresztény felekezeteket a papok, de a zsidókat esetleg egy ügyvéd képviseli. Ennél a szabályozásnál bizonyára üdvösebb a szabályozatlanság. Ez esetben ugyanis el sem képzelhető a rabbiknak oly mellőzése, mint amelyre így egyenesen írásban lefektetett jogot nyerhet a még Löw Lipót által „Parnassimum”-nak nevezett mentalitás.

A szegedi hitközség az 1889. évi jelentésében egy teljesen kész szervezeti szabályzat („Magyar Zsinagóga Szervezete”) tervezetét közölte. Akkoriban nagy viharokat vert fel. (Kár, hogy az „Indokolás” illusztris szerzője teljesen ki-viül hagyja a történelmi előzmények ismertetésénél is.) Ennek 32. §. így szól: „A hitközséget hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben az elnök, ünnepélyes alkalommal az elnök és a rabbi képviseli.” Nem volna-e megfélemlető e §. átvétele. Mint az „Auslagersabbinei” tervezett kreálása?

3. Nem kell nagyon vizsgálgatni, szabad szemmel is jól látható a Tervezetből, hogy a pesti hitközség majorizálja az egész szervezetet s amit meghagy, azt is 10 nagy hitközség, — a községkerületi székhelyek hitközsége, — kapja. (Az egészen apró községkerületet és a kötelező kerületi székhelyek létesítése folytán a kerületen belül csak a székhely akarata érvényesülhet.) Mindennek azonban már utána vagyunk, erről tehát ne beszéljünk. Mivel kárpótolja a tervezet a kis-hitközségeket? Azzal, hogy teljesen szabad kezét hagyja a helyi szabályzatok létesítésénél. Eltörli a Kongr. Szab. I. 18—39. §-ok kötelező erejét. Mit hozhat ez a gyakorlatban? Pl. nem lesz kötelező a hitközség előjáróságot és képviseletet létesíteni. Lesz, vagy lehet oly hitközség, melyet csak az elnök és egy választmány vagy az előjáróság és az összes hitközségi tagok gyűlése adminisztrál. Viszont a Kieg. Szab. kifejezetten rendelkezik oly ügyekre nézve, melyek az előjáróság, vagy a képviselethez, illetve az ennek együttes gyűlését képező közgyűléshez tartoznak. Pl. csak a rabbira vonatkozó rendelkezéseknél 43. §. 4. pont 45. § eseteiben a képviselőtestület közgyűlése, az 50. §. esetében az előjáróság határoz. Hogyan nyernek e §§. és sok más §. alkalmazást, ott, ahol a hitközség alapszabályai nem létesítenek előjáróságot, vagy képviselőtestületet?

Más. A Kongr. Szab. I. 18. §. és 24. §. nem lévén kötelezők elképzelhetők, hogy valamely hitközség elnöke életfolytiglan, vagy díjazás mellett választja. Ez utóbbi nem egészen abszurdum. A berlini

hitközség már a háború előtt komolyan foglalkozott ezzel.)

A legkérívőbb azonban, a Kongr. Szab. I. 29. §. a. pontja kötelező erejének megszüntetése. E. §. a rabbiválasztás módzatait szabályozza. Tudvalevőleg úgy, hogy a képviselőtestület választ és az összeség „igen” vagy „nem” szavazattal jóváhagy. Ez a rendszer nem volt ideális, sok viszálynak volt oka. De még károsabb és indokolatlan is a rabbiválasztás teljes szabálytalansága. A protestáns egyházak alkotmányai a legrészletesebben és aprólékosabban éppen a lelkészválasztást szabályozzák. Nálunk már kb. 3 évtized előtt a rabbik részéről igen alapos és részletekbe menő megvitatás tárgyát képezte az elfogult és szegyenletes kortézia meggátlása végett intőzkedések megtétele. — (Rabbi egyesületi Közlöny 1908. évi.) Prominens rabbi egyesületek már ott és akkor egyfelől figyelmébe ajánlották a felekezeti hatóságoknak a reformátusok azon törvényének átvételét, mely szerint a pályázó a választás elhatározásától kezdve meg sem jelenhet a községben, másfelől igen üdvösek tartották és ajánlották a rabbiválasztási eljárást olyképp való szabályozását, hogy egyes jelöltek közül az összesség személyileg választhasson. Nem ide tartozik e kérdés részleteinek vizsgálata, de feltétlenül szükséges, hogy a hitközség életére legfontosabb elhatározás, a rabbiválasztás mikéntje egyöntetűen és részletesen szabályoztassék.

4. A fegyelmi eljárás csupán a rabbikra és tanítókra nézve van szabályozva. Az előbbinél is hiányzik a minden modern fegyelmi eljárási jogban nélkülözhetetlen védelv. Ki képviseli a vádat a rabbi elleni fegyelmi eljárásban? Nincs szabályozva a megelőző fegyelmi vizsgálat sem.

Fölöttébb jelező, hogy míg a tanítókra nézve létesül egy „a hitközségi autonómia felett álló” fegyelmi bíróság, addig a dr. phil. és rabbioklevelel bíró hittanár, vagy az ügyvéd képesítésű tikkár fegyelmi ügye csupán a hitközség által nyer elintéztét. Miért? Igaz, hogy a 87. §. a. pontja szerint minden alkalmazottnak a hitközség elleni pere a község-

kerületi bírósághoz vihető. A gyakorlat tehát az lesz, hogy a hitközség által fegyelmileg elítélt alkalmazott minden esetben, még kisebb pénzbüntetés kiszabása esetén is pert indít a hitközség ellen. Ez csak lejáratása lesz a hitközségek fegyelmi eljárásának. Meg azután a rabbi hittanár fegyelmi ügyében ily per esetén is végső fokon oly bíróság ítélt, melynek nincs egyetlen rabbitagja. (Ellenben a tanító fegyelmi bíróságának 1—1 tagja rabbi és tanférfiú.) Miért? Nem megfelelőbb-e a községker. bíróságokat felebbviteli fegyelmi fórumokká szervezni minden hitközségi alkalmazot fegyelmi ügyében?

5. A hierarchiától való alaptal i félelem folytán a rabbi kisebb tévedése és mulasztásával szemben a hitközség se-hova sem fordulhat a rabbi utbaigazítása végett. Csupán súlyos esetben, fegyelmi eljárást indíthat. Már pedig éppen a kis, alapjában jelentéktelen, jobbára a kellő gyakorlat hiányából eredő kisiklások mérgezik meg legtöbbször a rabbi és hitközség közötti viszonyt. Az még nem volna hierarchia, ha — a mint minden fegyelmi jog elismeri, — kisebb mulasztás, vagy kötelezettségzegés esetén, a rabbikkal szemben is jogosult és köteics lenne a községkerületi rabbitanács elnöke a figyelmeztetés és megintés — fegyelmi büntetést nem képező — rendszabályait alkalmazni s e célból a hitközség előjárósága jogosult volna a rabbitanács elnökéhez fordulni. Például megtörtént a régi időben, hogy egy rabbinak eszébe jutott a reverendájára violaszínű cingulát rakott fel, a másik „Urim v'tumim” táblát rakott fel, a harmadik valiszt tett a nyakába, mikor temetési beszédet tartott. Egyik sem fegyelmi véttség, de egyik sem tűrhető eljárás. Az első súlyosan sérti más felekezetek papjainak érzékenységét, a másik a saját hívek egy részének iaval-lásos érzését. Mit lehet de legate tenni? Semmit. Az előjáróság nem szólhat bele, mert a rabbi azt feleli — ehhez a laikus nem ért, más rabbi nem szólhat bele, mert nincs hozzá joga. Nem volna-e tehát a Kieg. Szab.-ban a községker. rabbitanács elnökének erre és hasonló esetekre vonatkozó hatásköre inkább felveendő, a székeknek topográfiai megjelölése helyett?

6. A Gábor-féle javaslat felvette, a Kieg. Szab. mellőzi az adóügyekben a közgazgatási felebbezést. Aki ismeri a híveknek adózási pszichológiáját, jól tudja, hogy minden elkeseredés oka az, hogy a saját hitközségbeli adókövető fórumok tagjait nem tekintik elfogulatlannak. (Kis községekben nem is egész alaptalanul.) Ha hatféle helyi fórumon is megy keresztül, objektívebb bírót akarnak a hívek és teljesen belenyugodnának, ha egy nem

3 SZÓ CSUPÁN
SIRKŐ LÖWY-NÉL BUDÁN
 II FŐ UCCA 79. TELEFON: 51-5-81.
 KÜLÖN NAGY LERAKAT
 ALKALMI VÉTELEKBŐL
 LEGOLCSÓBB ÁRON
 II., ZÁRDA U. 3
 Margit körút sarok.

külső bizottság mondaná ki a végső szót. Indokolt volna tehát a községker. előjáróság által létesítendő „adotanács” elé utalni az adókvetések elleni végső jogorvoslatot. (Egyébként igen káros, hogy az „autonómia” ürügye alatt, más, főleg vagyonekezelési ügyekben is nincs közigazgatási felelősségi jog.)

7. A rabbiképesítésbe — annyira amennyire rendet visz a Kieg. Szab. De a többi kultuszalkalmazottak? A sakterek kvalifikációja körül nem kevesebb az abuzus. Három elismert rabbi kapolója. Kik ezek az elismertek és ki ismeri őket? Az előjáróság el nem tudja olvasni a kabolót, de meg nem mondhat véleményét a kiállítói jogosultságáról. A Kieg. Szab. a hitközség rabbijának hatáskörébe utalja ezt. A rabbi azonban kollektívítás és sok más szempont miatt nem mondhat mindig őszinte véleményt. Mint-hogy a kabolókat sokszor díjazás ellenében adják, feltétlenül szükséges volna ezek felülbírálatát és approbálását is a Rabbikollégiumra bízni.

Állítólag Tisza Kálmán mondása hogy Magyarországon két állás van, melyhez nem kell semmiféle képesítés: a főispán-ság és a zsidó kántorság. Az utóbbi bizonyosan ma is így van és a Kieg. Szab. sem próbálja ezt megszüntetni, holott a Rabbikollégium hatáskörének erre vonatkozó kibővítése által könnyen elérhető volna. De a Kieg. Szab. a kántor létezéséről sem igen vesz tudomást. Különben a 47. §. 4. bek. nem szorítkozna csupán a metszőkre és kaszusz-felügyelőkre, akiket vallástörvényi okokból a rabbi a működéstől azonnali hatállyal eltilthat. De viszont vannak vallástörvények, amelyek bizonyos esetekben az „omed”-től eltilthatják az előimádhozót akkor is, ha az nem sakter. Ezekkel szemben a rabbinak — minden vallástörvény dacára — semmi jogot nem biztosít a Kieg. Szab.

Kiseb formai hiányok: „Országos Törvényszék”. Nemcsak rövidítve, de mint egyetlen hivatalos elnevezés. Bizonyára elnézésből nem tartalmazza a 86. §. b. pontja a teljes elnevezést, mely ez lehet: „A Magyarországi Izraeliták Országos Törvényszéke” (Helyesebb ugyan „A Magyarországi Izraelita Hitközségek Országos Bírósága”). Már csak azért is, mert az első íkú is Községkerületi Bíróság s nem Községkerületi Törvényszék és mert a „Törvényszék” elnevezést igazságügyi szervezeteink speciális értelemben ismeri.) A kötelező jogsegélylnél fogva az Orsz. Törvényszék ítéletei és kiadmányai gyakran kerülhetnek a polgári kir. bíróságokhoz s furcsát gondolhatnak ott, ha azt látják, hogy az izraeliták legfelsőbb felekezeti bírói fóruma, e jellegű még a nevében sem tünteti fel. Ugyancsak mert a kiadmányok elé kerülnek a felekezeti bíróságok kiadmányai, — szükséges (ahogy az Orsz. Tanácsnál és Orsz. Rabbiszéknél elő van írva) az Országos Bizottság pecsétjének, valamint a községkerületi bíróságok pontos elnevezésének előírása. Ugyanaz a helyzet egyébként az „Országos Oktatásügyi és Közművelődésügyi Tanács” elnevezésénél is. Itt is csak elnézésből hiányozhat az „izr.” megjelölés.

És ha már a „neveknél tartunk! A Kieg. Szab. fenntartja az „Országos Iroda” elnevezést. Az „Indoklás” szerint: e név már bizonyos patinát nyert(?) A mi háromezer éves multunkban már 60 év is patinát fejleszt? Országos Iroda (Kanzlei, Kanzellária) a Kieg. Szab. szerint formailag egyáltalán nincs is. Van az Orsz. Tanács „állandóan működő hivatala” (158. §.) és ennek „adminisztrációjának vezetője” a főtítkári (159. §.). Tehát tulajdonképpen van egy főtítkári hivatal. Az „Orsz. Izr. Tanács Főtítkári Hivatala” sokkal megfelelőbb, érthetőbb és magyarosabb elnevezése lenne az adminisztráció irodájának. (Elvégre a Népszövetség ügyeit is a főtítkári hivatal vezeti.) Van azonkívül az Országos Tanács élén „hatósági jogkörrel” álló Elnök (158. §., 146. §.) (Tehát nem az Orsz. Iroda elnöke, hanem a „Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsának Elnöke” az, akit a Kieg. Szab. szerint ok nélkül és erőszakoltan Orsz. Iroda Elnöke elnevezése illet.) Egyébként érdemes felemlíteni, hogy a szegedi 1889. évi Tervezet sokkal helyesebben jár el, midőn szervez „Orsz. Képivélet”-et és a felette álló „Orsz. Előjáróság”-ot. A Kieg. Szab. szerinti Orsz. Képivéselt tulajdonképpen nem is képivéselt (ilyen valóságban a felsőházi tagot választó rabbi és elnökök gyűlése.) Ez a szery az, amit tulajdonképpen „Országos Tanács”-nak kellene nevezni, viszont az a szerv, melyet a Kieg. Szab. nevez Orsz. Tanácsnak, a valóságban a felekezet Országos Előjárósága.

Sok vitára fog okot szolgáltatni, hogy nincs meghatározva, mi a „felekezeti egyesület”, mi a kritériuma s mik a joga és kötelességei a felekezettel, illetve a hitközséggel szemben. A pereit azonban a felekezeti bíróság hatáskörébe tartoznak. Valóban azonban olyan egyesület, mely nevében sem viseli az „izr.” jelzőt, de minden tagja zsidó és teljesen a hitközség felügyelete alá helyezte magát. Van viszont izr. elnevezésű egyesület, amely belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályaira hivatkozva működésében egyáltalán semmibe nem veszi a vallási szempontokat, de elfogad és forszíroz templomi adományokat. Ez a kérdés is érdemelne annyira kiterjedő szabályozást, mint az, hogy ki ül az elnök mellett.

HIREK

NAPTÁR

Március 2, szombat — Ádár 27 (Hetizsakasz: Vajákhél, háftóra: Ben sevá, Királyok 2 k, 12 f. 1—17, Sabbász sökölim. Újbold — hirdetés, szombat kimen: 6.13) — március 3, vasárnap — Ádár 28, — március 4, hétfő — Ádár 29 (Érev Roschodes, jóm kippur koton) — március 5, kedd — Ádár 30 (Ros-chodes Vödár 1. napja) március 6, szerda — Vödár 1 (Ros chodes 2. napja) — március 7, csütörtök — Vödár 2, — március 8, péntek — Vödár 3 (szombat bejöv: 5.39)

— A Pesti Chevra Kadisa március 4-én, hétfőn délután 4 órakor a Dohányutcai templomban alapítási ünnepélyt rendez.

— „Kongresszus előtt”. Ily címen érdekesítő, hatalmas jogászai és felekezeti politikai tudású tanusodó előadást tartott szerdán este dr. Csobádi Samu, a budai izr. hitközség elnök-jogügyi előjárója a budai hitközség Zsigmond utcai tanácstermében, mely zsűfoglalás megtelt az érdeklődő budai hittevőkkel. A statum tervezetét ismertette és rámutatott tárgyilagosan annak érdemeire és fogyatkozásaira, amint erről egyébként nyilatkozik a „Zsidó Élet” mai számának „Kérdés—felelet” rovatában is. A rendkívül értékes előadást Vető Sándor kulturális előjáró köszönte meg a megjelenek nevében.

— A MIKÉFE gyászünnepele. A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület március 3-án vasárnap délután ½5 órakor a Tanoncotthon (VII., Damjanich-utca 48.) házitemplomában az egyesület elhunyt jötevőinek, Isteben boldogult Adler Lajosnak, Beer Henriknek, Kaszab Aladárnak, Krausz Mórnak, Lichtenstein Dezsőnek, Popper Samunak, dr. Stein Lipótnak és Wolfinger Miksának emlékére elhalálozásuk évforculója aka'mából gyászünnepelet tart.

— A Magyar Izr. Nőegyletek Országos Szövetsége által fenntartott apólonöképző tanfolyamra a felvételek folyamatosan vannak. A tanfolyamra jelentkezhet minden olyan leány vagy asszony, ki érettségzett, vagy legalább a középszikola négy osztályát végezte el. Felvételi korhatár: 18—30 évig. A tanfolyam 18 hónapig tart, mely idő alatt a növendékek az e célra berendezett intézetben laknak: bennakás kötelező. Az ellátásidij havi 60 pengő, mely öszegében lakás, fűtés, mosás, világítás, fürdő, stb. foglalataik. Minden további felvilágosítást a MINOSZ központi irodája: Budapest, VII., Síp-yp 12 ad meg. Telefon: 41—9—19.

— **Meghalt a híres radomysli rabbi.** Kassán, ahol húsz év óta lakott, meghalt a radomysli híres rabbi Smul Engel. Különösen a chassidok között örvendett nagy népszerűségnek, még a legutóbbi időben is ezrével kapta hetenként a tanácsot kérő leveleket. Hatvan év óta tüdőbetegségben szenvedett, ezért is vonult vissza húsz év előtt. Így is nyolcvan évet élt meg. Óriási részvét mellett, néhány órával halála után, helyezték örök nyugalomra.

— **Egy francia zsidó-tábornok halála.** Most halt meg Versaillesben Armand Lipman, a becsléltrend tisztje, a hadikereszt tulajdonosa, aki a francia hadseregben a chef d'escadron d'artillerie rangot érte el. Fia volt Benjamin Lipmannak aki előbb Metznek, majd Lillenek volt a főabbija. Lipman tábornok végig megmaradt vallásos, a hagyományokhoz hűen ragaszkodó zsidónak. Teljes katonai pompával kísérték utolsó nyugóhelyére.

— **Érdekes felolvasó estet** tartott a zsidó kultúrát méltán reprezentáló intézményünk: az Imit Wertheimer Adolf elnöklésével. Dr. Túróczi Trosler József érdekes portrét festett Thomas Mannról, majd a beteg Lenkei Henrik hangulatos versét olvasta fel dr. Szemere Samu igazgató, végül Pap Károly keltett nagy hatást „A gyermek Hillél” c. novellájával.

— **Az albertirsai izr. hitközség** tisztújító közgyűlésén elnökké — ezuttal harmadízben — Singer Bélát, alelnökké — másodízben — Römer Józsefet, pénztárossá: Blau Imrét, gondnokká: Popper S. Lajost és Stricker Jakabot választották meg.

— **Az albertirsai izr. nőegylet** tisztújító közgyűlésén elnökévé az idén ötödízben Popper Gusztávné, alelnökké: Popper Lajosné, pénztárossá: Füredi Jakabné, örökös tb. titkárrá: Blau Imrét, titkárrá: Sonnenschein Imrét választották.

— **Halálózás.** Bunzlau Vilmos bornyakereskedő életének 79-ik, legboldogabb házasságának 43-ik évében elhunyt Kecskeméten. Február 24-én d. u. temették nagy részvét mellett. Emberi és kereskedői erényét jótékonyágát és mély vallásosságát Sussmann Viktor kecskeméti főrabbi méltatta nagyhatású beszédében. Felesége, szül. Kecskeméti Hermin, gyermekei: Bunzlau Ferenc, Pál és József, valamint kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Barmicva.** Diósi Jenőnek a budai izr. hitközség érdemes főjegyzőjének és nejének 13 éves Sándor fiát március 2-án délelőtt 10 órakor az Öntőláz-utcai budai főtemplom szombat délelőtti muszaf-istentszetelet keretében avaták fel a zsidó élet közösségébe (Gratuláció: Budapest, II., Fő-utca 12. I.)

— **A Kispesti Ifjúsági Egyesület** március 4-én, hétfőn este 8 órakor Eggert-utca 67. sz. a. helyiségében újjáalakulásának másfél évizedes forculója alkalmából jubiláris díszközgyűlést rendez a következő napirenddel: 1. E nőki megnyit. 2. 15 év történetét ismerteti Deutsch Árpád. 3. Herskovits József díszelnök és 4. Deutsch Árpád tiszteletbeli elnök ünnepélyes beiktatása 5. Hatóságok, testületek, társesegyesületek üdvöz'őb szédei. 6. Zárszó.

— **Kongresszusi kiállítás.** Az Országos Magyar Zsidó Múzeum a március hó 4-én megnyitja izraelita Országos Gyűlés alkalmával kongresszusi kiállítást rendez ahol ki lesznek állítva azok az okmányok és egyéb iratok, amelyek a magyar zsidók jogegyenlőségére vonatkozó törekvéseit 1790-től kezdve dokumentálják. A kiállított okiratok egy része a Magyar Nemzeti Múzeum az Országos Levéltár és a vallás- és közoktatásügyi min. kir. miniszterium gyűjteményéből valók. A kiállítást március hó 3-án, vasárnap délután 5 órakor nyitják meg. A múzeum és a vele kapcsolatos kongresszusi kiállítás (VII. Wesselenyi-utca és Dohány-utca sarok) az izraelita országos gyűlés tartama alatt március hó 4-től kezdődőleg délelőtt 10-től 2-ig és délután 4—6-ig nyitva lesz.

— **Illés József.** a „Magyar Hírlap” kiadóhivatali igazgatója 75 éves korában elhunyt Budapesten. Febr. 20-án temették mély részvét mellett a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából. Dr. Hevesi Ferenc rabbi adott hangot a vészteségnek mely elhunytával a sajtót érte. Dr. Feleki Géza a Magyar Hírlap szerkesztőségének nevében búcsúzott tőle. Özvegye, fia: Illés László hírlapíró, leányai, vejei: Roóz Rezső szerkesztő és Balassa Emil író gyászolják.

— **A Zsidó Háziaszony Könyve.** A sablonos szakácskönyvektől egészen eltérő, igen értékes és hasznos könyv jelent meg „Giti néni” szerkesztésében a kecskeméti Ábrahám-nyomda kiadásában. Nemcsak a rituális ételek elkészítésére, ad kitűnő recepteket, hanem a bevásárlási módokról, az edények használatáról, a fűszerek kiválasztásáról is könnyen érthető tanácsokat ad. Ki kell emelnünk azt az előnyét, hogy kezdő zsidó háziasszonyok is tanulhatnak belőlük. Receptjeik jók és gazdaságosak. Közli a háztartásban előforduló összes teendőket, az ünnepi étkezés hagyományos szokásait. A purimi konyha bőséges választékot nyújt úgy a kispolgári, mint az úri konyha számára. Különös gonddal írja le a hásvétal kapcsolatos összes konyhai kérdéseket és ételeket, valamint az u. n. „tejes

napok” étlapját. A könyvet Sussmann Viktor főrabbi is melegen ajánlja az orthodox háztartások figyelmébe. A nyomdai kivétel és kötés egészen modern, az Ábrahám-nyomda fejlett technikáját és izlését dicséri. Egészen bizonyos hogy a könyv gyors népszerűsége tesz szert. Ára P. 4.80, megrendelhető az Ábrahám-nyomdánál Kecskeméten.

— **Az Orthodox Központi Bizottság** febr. 26-án rendkívüli ülést tartott az Orth. Központi Iroda helyiségeiben. A vezetőség a kongr. statutum-tervezet körül folyó orthodox-neológ vitára való tekintettel indítatva érezte magát arra, hogy soronkívül tanácskozára hívja a Központi Bizottságot, miután az ország legkülönbözőbb orth. hitközségeiben nagy megdöbbenést és nyugtalanságot okozott annak híre, hogy a kongr. statutum igen sok részében súlyosan érinti a jogosult orthodox érdekeket. A Központi Bizottság tagjai nagyszámban jelentek meg az ülésen, kora reggeltől késő estig szakadatlanul tanácskoztak a helyzetről és megállapodtak a hitközségekhez intézendő deklaráció szövegében, melyet lapunk más helyén közlünk szószertint terjedelmében. A deklaráció általában véve békülékeny hangú, nyitva hagyja a kaput a neológiával való megegyezésre, de ettől eltekintve félreértést nem tűr határozottsággal, igazságának tudatában és erkölcsi erejében bízza szövegei le magát az orthodoxia vallási szempontjai mellé, amelyekben nem lehet alku.

— **Az Izraelita Országos Gyűlés** márc. 4-iki tanácskozásait délelőtt fél 11 órakor ünnepi istentszetelet nyitja meg a Dohány utcai főtemplomban, amelyen dr. Hevesi Simon pesti vezető-főrabbi prédikál és imát mond a kongresszus tanácskozásai sikeréért.

— **A kaposvári izr. hitközség** kultúr-szakosztályának keretében vasárnap délután dr. Halpert Salamon tapolcai főrabbi nagyszerű szabadelőadást tartott a hitközség nagytermében az újkori héber költészetéről és méltatta Bialik költészetének jelentőségét. Az előadást dr. Herzog Manó kaposvári főrabbi vezette be és az előadónak dr. Szónyi Hugó, a kultúr-szakosztály elnöke mondott köszönetet.

— **Házasság.** Kollmann Jenő, a Pesti Izr. Hitközség nagytehetségű tanácsosa márc. 5-én d. u. 2 órakor az Erzsébetvárosi Kör Dohány-u. 76. sz. a. helyiségében tartja esküvőjét Bruckner Magdával. (Gratuláció: Erzsébetvárosi Kör, sürgőncím: Bruckner, Telep-utca 1b.).

A rabbi és az új statutum-tervezet

Irta: Dr. Friedmann József hevesi főrabbi

II.

Dr. H. P. Ohajes, elhunyt bécsi főrabbi 1926-ban a politikáról tartott előadásában a következőket mondotta: „Személyes kérdés ugyan, de egyszerűen általános jelentőségű, amelyet most tárgyalni óhajtok. A zsidóság közéletében elterjedt azon vélemény, hogy az emberiség egy bizonyos csoportjának nincs joga politikával foglalkoznia. Ezen csoport alatt a rabbik értendők. De tulajdonképpen miért ne legyen meg az emberiség ezen csoportjának a lehetősége, hogy mint politikusok, a szó nemes értelmében, a köz szolgálatába állhassanak és egyéni véleményüket kifejezésre juttathassák? Tény, hogy tág tere van azon eshetőségnek, hogy ezáltal ellentétek keletkeznek. Létezik azonban valami a földön, ami nem volna alkalmas ellentétek felidőzésére? Az ember, aki egész életét és minden gondolatát egy eszménynek szenteli és híveket toboroz akik az ő ideálja megvalósításában munkatársai lesznek, az nem pártpolitikus. Ő csak boldog volna, ha mindenki az ő véleményét vallaná és ha elérhetné, hogy az ő hívei ne egy külön csoportot, hanem az egyetemességet alkossák. — Most pedig egy rövid és akadémiai jellegű sétát óhajtok megtenni a zsidó történelmen keresztül. Egy névre akarom Önöket emlékeztetni, amelyet mindnyájan ismernek: Mózes. És most kérdezni akarom Önöket, vajjon nem politika volt az, amit ő művelt? Mózesre két feladat megoldása várt. Először arra törekedett, hogy megértesse az izraelitákkal — akkor még nem kellett attól tartani, hogy ezen elnevezésnek asszimilációs mellékíze van, — hogy vannak még más ideálok is, mint téglát égetni. A második feladata pedig az volt, hogy Egyiptom fejedelmeivel tárgyaljon. Ez politika volt mégpedig átkos politika! Tehát mit csináljunk Mózesrel? Talán feljuggesszük? Természetesen nagy előnye volt Mózesnek, hogy nem volt alkalmazotti dekrétuma és nem volt tisztviselő. Tehát joga volt ahhoz, hogy meggyőződéssel bírjon és hogy egy szent ügyért áldozatot hozzon, vagyis hogy becsületességen politizálhasson. Ha Mózes, amitől Isten megóvott, egy hitközség alkalmazott tisztviselője lett volna, akkor megtiltották volna, hogy politizáljon és a zsidókat úgy nevelje, hogy ő akarta. Eltiltották volna attól, hogy az egyiptomiakkal tárgyaljon és mi még ma is, amint a Hagada mondja, rabszolgák volnánk Egyiptomban. Mózes azonban megtehette azt, amit nem szívesen engednek meg másoknak, saját

meggyőződéssel bírhatott és nem kellett azokhoz tartoznia, akiknek a hivatal adja az ahhoz szükséges eszt és akinek csak azt szabad megtennie amit a hivatal megenged, de azontúl semmit sem. Mózesnek nem volt hivatala, hanem **hivatottsága** és ő nem törődött senkivel, csak a bensejében megszólaló isteni hanggal. Folytatódik a történelmi séta, amidőn a prófétákkal, rabbi Akibával és későbbi nagyságokkal a közép- és újkorban foglalkozik, majd így folytatja: „Elősorolhatnék még sok példát, amelyekkel bizonyíthatnám, hogy lehetetlenség volna, ha embereket, akikről feltételeznünk kell, hogy legbensőbb meggyőződésükkel akarják népiüket szolgálni, ettől eltítani akarnának. Mert ki működhetnék jobban a zsidóság javára, mint éppen ők és ki foglalkozzék tulajdonképpen a közügyekkel, ha nem a rabbik? Kiknek volna meg inkább a képességük, közügyekben irányítólag hatni és a közügyeket tanácsaikkal előmozdítani, mint éppen ők? — Csak az lehet az egyetlen kérdés, hogy a rabbi meggyőződése fenkölt-e vagy nem, amikor meggyőződését a köz szolgálatába állítja. Ha világos, hogy nemes motívumok irányítják őt a köz szolgálatában, akkor nem jöhet senki, aki őt megrendszabályozni akarja. És jaj neki, ha ő oly gyenge, hogy hajlandó magát e rendszabályoknak alávetni. Soha nem engedtem meg emberfiának, hogy nekem az utat, amelyen járjak, előírja. Én csak a meggyőződésemet tudom követni; hogy az helyes-e vagy nem helyes, az más kérdés. Az az én meggyőződésem és számomra nincs semmi sem a világban, ami mellette tekintetbe jöhetne. Hivatalbalépésem első óráiban tettem egy kijelentést, amit sokan rossz néven vettek tőlem. Megismétlem most, amit akkor mond-

tam: Meggyőződésem szilárd, mint a gránitkö, amelyet nem lehet kettéharapni. Még nem született meg az az ember, akinek fogai ezen gránitkövet kettéharapnák.”

Ime a zsidóság egyik legkiválóbb fiát, a prófétaalküvetű rabbit és nagy tudóst szólaltattam meg és idéztem véleményét arról, hogy szabad-e a rabbinak a zsidóság közügyeinek irányításában és vezetésében résztvenni.

De fel kell vetnünk azon kérdést is, hogy mi az oka annak, hogy akkor, amikor a református egyházaknál is azt tapasztaljuk, hogy egyházi szervezetükben a lelkes az őt megillető jogokkal és méltóságokkal van felruházva és egyházi elnöke egyházközösségének, nálunk céltudatosan arra törekednek, hogy a rabbit teljesen jogfosztottá tegyék a felekezeti életben, kidomborítsák minden tekintetben alantas és alkalmazotti szerepét és így meggátolják intenzív papi működés kifejtését? Mi az oka annak, hogy olyképp akarják a felekezeti szervezetet megteremtteni, hogy a felekezeti életben lehetetlenné tegyék a rabbi szabad és akadálymentes működését, holott a felekezeti szervezetnek éppen az volna a célja, hogy a hit őre és lehetményese, a rabbi, minél függetlenebb és eredményesebb munkát fejtessen ki? Ezen kérdésre is válaszolnunk kell és meg kell mondanunk az igazságot, hogy a magyar zsidóság tisztán láthassa, hogy az új statutum-tervezet a vallástalanság lejtőjére viszi a zsidóságot, amelynek végső eredménye a teljes és végzetes asszimiláció és a kitérések óriási mértékben való megnövekedése lesz.

A reformátusoknál azt látjuk, hogy azon világi férfiak, akik az egyházi életben méltóságot vállaltak, úgy magán-, mint társadalmi életükben hitüknek hűséges fia, kik teljes szívükkel ragaszkodnak vallásuk törvényeikhez és mindenkor aktív és intenzív részt vesznek vallásuk hitéletében. A legnagyobb gonddal őrködnék családjuk hitélete fölött is és

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

utódaikat ugyancsak egyházuk hűséges hívallóinak nevelik. Ezen a vallásos hitéletben élő és vallásos szellemmel teltt kiváló vezető egyéniségek nagyon természetesen tartják, hogy az egyház-község élén a lelkész, mint egyházi elnök áll és abban látják felekezetiük méltóságát kidomborítva, hogy lelkészüket minél magasabb piederstátra helyezték és minél nagyobb tisztelettel adózzanak a hívek az egyház papjának, mint Isten hivatott szolgájának.

Sajnos, másképp áll a helyzet nálunk. Nálunk, a kongr. zsidóságnál, jelenleg is az a helyzet, hogy a legvallástalanabb életfelfogás és életmód mellett is elfoglalhatja valaki a felekezeti életben a legelőkelőbb pozíciót. Még az sem akadály, hogy valaki nem respektálja az egyházi házasságot és csak polgári házasságot köt, sőt, hogy valakinek gyermekei kitérnek, mindez nem akadály a hitközség világi pozícióinak elfoglalásában. Bármennyire is képtelenségnek és abszurditásnak látszik, hogy azok, akik a vallás törvényeit teljesen negligálják, jogot vindikálhassanak maguknak arra, hogy a felekezeti életbe vezető pozíciót foglaljanak el, mégis tapasztalunk kellett, hogy ez az uzus nemcsak, hogy nagyon el van terjedve a kongresszusi zsidóságban, hanem minden elővigyázatosság és óvintézkedés megtörtént az új statutum-tervezetben, hogy a jövőben se zavarhassa meg semmi és senki ezen vallástalan előkelőségeink közreműködését a vallásos élet terén. Igenis megmondom: azért kellett a rabbít jogfosztottá tenni, alkalmazottá degradálni, gúzsbakótni, a paragrafusok rabláncára verni, hitszónokainak tartalmában korlátozni, magán- és nyilvános társadalmi életét ellenőrzés alá helyezni és szellemi fogyatékosság okából a nyugdíjazás Damokles-kardját feje fölé tartani és esetleg elmevizsgálatot kiltatásba helyezni, mindez azért kellett, hogy ne merjen megmoccanni és ne merje a hit világozásának reflektorát az egyházi élet súlyos betegségének tümeire rávilágítani és ne merje szavát a hatalmaságok ellen felemelni még akkor sem, ha azt tapasztalja, hogy az egyházi élet csak arra jó, hogy ott vallástalanok és a vallásból gúnyfűzők is kielégíthessék szereplési-vizskettségüket. El kellett némitani a rabbít, hogy ne merjen bírálni a hit törvényeinek szempontjából, ne oktatson és ne dorgálhasson. Jogfosztottá kellett a rabbít tenni, önállóságától, függetlenségétől és méltóságától megfosztani, hogy mint engedelmes és szöfogadó alkalmazott aláztatosan és tisztelettel tekintsen fel a hatalom birtokában lévő potentátok vallásellenes tevékenységére és ne juthasson eszébe, hogy a próféták izzó lelkésedésével a vallás tanításait, törvé-

nyeit, szellemét és erkölcsét bátran hirdesse és ha kell, úgy szembeszálljon szent vallásunk védelmében az aranyborjú-imádókkal. Ezért kellett az új statutum-tervezetnek a rabbít megalázó paragrafusait.

A rabbít azonban nem lehetnek elcsigázottak, fáradtak és Istenfélelem híján. Nem nézhetik tétlenül és néma, hogy miként akarják a kongr. körökben még meglévő vallásos hitéletnek a rabbikon keresztül a kegyelemdőfést megadni. Ha kell, úgy prófétáink és nagyjaink hősiességével kell felvennünk a harcot, amelyet ránk kényszerítenek és nem tűrhetjük, hogy a világi és a gyakran vallástalan hatalmasok igát rakjanak ránk, mert mi rabbít, csak egy igát vagyunk najlandók viselni és azt szeretettel és rajongással viseljük: aul máchlusz somájim, az isteni hatalom igáját.

Harcunkat az Isten fogja segíteni és meghallgatásra fogunk találni a kormány-nál is, ha feltárjuk azon káros befolyásokat, amelyek az új statutum előkészítésénél érvényesültek és a vallásos életre váró súlyosan káros következményeket, amelyek az új statutum-tervezet életbelépésével bekövetkeznének. Nem lehetünk semmire sem tekintettel, csak isteni küldetésünkre és szent vallásunk által ránk rótt kötelesekre. Az országos gyűlés egybehívása és megtartása nem jelenti még azt, hogy ezen statutum-tervezet érvénybe is fog lépni, mert az országos gyűlésen kívül szükség lesz még a magas kormány jóváhagyására is.

Amidőn 1896-ban a községkerületi elnökök küldöttsége Schweiger Márton vezetése alatt megjelent a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr előtt és egy memorandum átadásával kérték az új kongresszus összehívását, az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Wlassics Gyula Ó nagyméltósága a válaszában a következőket mondta: (Sajnos csak német fordításban áll rendelkezésemre a szöveg a Pester Lloyd 1896. jan. 20-iki számából): — dass die Einberufung eines Kongresses an und für sich noch nicht den Erfolg der Autonomie bedeute. Es gab auch schon auf anderen Gebieten Kongresse, und der Erfolg derselben war nicht das Zustandekommen einer lebensfähigen Autonomie.... Wir wollen immer berücksichtigen, dass die Gewissensfreiheit nicht im geringsten verläßt werde, denn in Gewissenssachen zu verzetzen, auf welche Weise auch immer es sei, kann keine Regierung als ihre Aufgabe ansehen... Bizunk benne, hogy ma sem következhetik be az on eset, hogy lelkiismereti szabadságunkon csorba essek és ezért a siker reményében fogjuk a harcot az új statutum-tervezet ellen,

A pécsi Chevra Kadisa

fennállása 108. évi, Maimonides Mózes dicső emlékének szentelt közgyűlését febr. 24-én tartotta meg a képviselőtagok élénk részvétele mellett, népszerű elnöke dr. Deutsch Zsigmond vezetésével, aki megnyitó beszéceben felemelő érzéssel mutat rá azon teljesítményekre, amelyeket elnöksége 12. esztendőnek befejeztével munkatársaiyal végezhetett s amelyek megvalósításával közelebb vihette a Chevrat és intézményeit az erkölcsi és anyagi prosperitáshoz.

A régi temető területet 4700 m²-ől területtel kibővíve kerteszet létesítésével valóságos virágokertté változtatták. A halottastermet kibővítették s annak alagsorában ravatalozó-mosató és örszobákat létesítettek s a higiénikus követelményeknek megfelelő hullaházat emeltek. Kertészlakást és irodát létesítettek. Ezegott szegényeiknek otthonakép Szeretetházat teljes berendezéssel adtak át a Nőgyelet goncos vezetésébe, amely intézmény a jelen szomorú viszonyok közt magas szentes hivatása szolgálataba áll. A küönözö irányú emberbaráti szolgálatokból a Chevra bőven vette ki részét s megelégedéssel állapíthatja meg, hogy a súlyos gazdasági viszonyok dacára, példás módon teljesítette kötelességét s a pénzügyi helyzetet teljes egyensúlyban tarthatta meg.

Mandátumuk lejártával kérte az elnök a tagokat, hogy az utána következő vezetőséget is támogassák oly megértéssel és ocaadással, hogy a Chevra kitűzött szent céljait továbbra is teljesíthesse. Ezután Weisz Gábor titkár előterjesztette az évi jelentést, zárszámadást és a számvizsgáló bizottság javaslatát, melyet a közgyűlés egyhangúlag elfogadott s a vezetőségnek a felmentvényt megadta. A kezeletles megemlékezések során változta Maimonides Mózes születésének 800. évfordulója alkalmából a nagy bölcselő évszázadokra világító hatalmas a'akját, aki vallásunk örök igazságait halhatatlan munkájával igazolta, aminek életét tanai az életviszonyok átálaklása során sem csontosodtak meg s az emberi gondolkodásnak új horizontokat nyitottak meg. Ennek kapcsán dr. Wallenstein Zoltán főrábi kimutatta Maimonides műveinek hatását utókora legnagyobb gondolkozóira, akik tantételeinek megdönthetetlen igazait a filozófiai világitradalom közkinsevű tették.

Fájdalmas érzéssel hőcölt a közgyűlés felekezetiünk mult évben elhunyt nagyjai: Biálkí Chajim, Rotschild Edmond, Eclenstein Bertalan dr., Schwarz Mór dr., Pap Ignác dr., Manesinek, valamint elhunyt régi tagjai: Reinfeld Imre, Braun Armin, jánosi Engel Gyula, Markovics Dávid emlékének. A közgyűlés lelki emlekezéssel hallgatta meg s kegyelettel hódolt a boldogultak emlékének.

A közgyűlés ezután a képviselőtestület választógyűlését március 3-ára tüzte ki s a választás vezetésére kijelölte Walfisch Pál és Benkó József elnökelete alatt, Engelmann Gyula, Kalász Jenő, Polák Ignác, Révész Miksa és Sebők Andor bizottsági tagokat. Az évi jelentés ismertetése után Pollák Ignác, Kalász Jenő Kis József hozzászólása után a vezetőségnek és jelenen dr. Deutsch Zsigmond elnöknek, Blantz József alelnöknek és Breiner Mór temetőgondnok ellenörnek kifejezték őszinte elismerésüket és háájukat önzetlen, erecsényekben gazdag, céltudatos és áldozatkész tevékenységükért.

Prof. Blumenthal, a világhírű rákkutató mondja:

„Német és zsidó maradok, bár elüldöztek...”

A Budapesti Orvosi Kaszinónak előkelő vendége volt a múlt héten. Meghívására fővárosunkba érkezett Geheimrat Medizinnrat, Professor Ferdinand Blumenthal. Neve világszerte a legnagyobb orvostudósok között szerepel. 1933-ig a berlini Krebsinstitútnak volt az igazgatója most Belgrádban egyetemi tanár és ott szervezi meg a rákellenes küzdelmet. Előadásán a magyar orvosok elítje előtt, a rákkutatásnak szenzációs eredményeiről számolt be, közölte, hogy *immár nem jelent halálos ítéletet, ha betegnél megállapítják, hogy rákbaja van.* Ezzel a bejelentéssel az egész emberiségnek legnagyobb aggodalma oszlott el.

Blumenthal tanár kivételes értékű tudós, nevét a világ minden háján ismerik, ahol kultúra van. Hazájában nagy tudományossága sem volt elég ahhoz, hogy megtarthassa munkahelyét, mert zsidó. Előadása előtt beszélgettünk vele:

— Egyénileg és személyileg — mondta — kellemetlen és szomorú, hogy el kellett hagynom pozíciómát. Lelkemben, azonban a bosszú, keserűség vagy harag szikrája sem új ücmet hazámmal szemben. Mindent, amit elértem németésemnek köszönhetek. Német honfitársaimtól minden dísz és dicsőséget megkaptam. Leyden professzornak voltam az asszisztense, vezetése alatt kezdtem a rákkutatást. Amikor előtte kifejtettem, hogy eredményt csak úgy érhetünk el, ha önálló, csak ennek a célnak rendelt intézményt létesítünk, támogatásába vettem és 1917-ben előterjesztésemre alapították meg a Krebsinstitút. Előbb Geheimrat Orth-tal

veztettem, majd egyedül az intézetet, amely a maga nemében az első lett a világon. Egyik kitüntetés a másik után ért, egyetemi tanár, majd titkos egészségügyi tanácsos lettem. A belügyminiszter által életrehívott rák ellen küzdő országos bizottság elnökének tettek meg. Nem panaszkodhatom a sors ellen, kegyes volt hozzám. A hitleri átalakulás állásomba került, mégsem elégedetlenkedem. Forradalmi állapotokat tartom, amelyet törvénytörően követni fog a lehgiggadás, az igazi értékek megbecsülése. A német zsidóság hűséges fia hazájának. Ezt előbb-utóbb el fogják ismerni.

— Belgrádban új állomáshelyemen, jól érzem magam, kéretlenül hívtak meg, az újságokból tudtam meg, hogy katedrát ajánlottak föl. Leutartam és megmondottam, hogy csak németül tudok gondolkodni és előadni. Azt felelték ez sem akadály, vállaljam el a pozíciót. Melém meghívták régi asszisztensem, az ugyancsak zsidó professzor Miszlovicát. Meghívásom a régens tanács orvostagja, Stankovics dr. ajánlatára történt. Személyesen nem ismert, de tudott munkásságomról. Ez elég volt számára, hogy kenyérrel kínáljon meg, amikor mindenfelől követ dobáltak meg. Nyugalomban dolgozom Belgrádban, bár nem áll olyan anyagi segítségem rendelkezésemre, mint azelőtt Berlinben. De ez nem keserít el. Nem panaszkodom és nem tagadom meg németiséget. Elüldöztek, mégis német és zsidó vagyok...

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy bár a Síp-utcában már befejeződtek az előkészületek az Országos Gyűlés tagjainak fogadására, de a kongresszus legfőbb morális alapjának: a lelki egységnek és harmóniának előkészítésére még a legcselembb iniciatívát is hasztalan kutatók. Nemcsak a budai testvérekre gondolunk, akiknek önállósága és anyagi léte ellen már egy esztendeje folyik az ostrom, akiket a kortésia még kongresszusi tagságukból is kizárta, hogy érveikkel ne szarhassák túlságosan az Egyakarat hatalmi cirkulusait, de gondolunk itt a zsidó felekezeti élet mindazon terégeire és funkcionáriusaira, akiket a statútum-tervezet kiemelt természetes egyéni jogkörükből vagy a hivatásukkal járó tradicionális

hatáskörükből. Vajjon milyen érzések löthetik be a kongresszus rabbitagjainak lelkét a hétfői kongresszusnyitó istentiszteleten, ha a statútum kreálta szájkosárra és a fegyelmi Damokles-kardjára gondolnak? Viszont a Dohány-utcai templom többi padsoraiban szorongó világi irak elégtétellel tünődhetnek-e el diadalukon, hogy ezental már most ők üdvözölhetik majd a főispánokat.

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy a három év óta beharangozott statusquo-beolvadással is adós maradt a Vezér. Évek óta hirdette, hogy az ő személyi és közgazdasági presztízse, az összeférhetetlenség impedimentumának szerencsés áttornászása után kezében összpontosuló felekezeti pozíciók révén megteremtí a zsidóság teljes lelki egységét és hogy a statusquo-szervezet sem tud immár ellentálni csábításainak. Ezzel „főzte” sokáig az orthodox vezéreket is. És ime mi az eredmény? A statusquo-szervezet keddi ülésében határozta el, hogy nem kér az új statútum alapján való szeretkezésből és ugyanazon a napon, talán ugyanabban az órában, az Orthodox Központi Bizottság is kénytelen volt konstatálni, hogy „mindenfélle szerelmenek tége szokott lenni.” Az Orthodox Központi Iroda ügyvezető elnöke pedig, aki nek Alsóerdősor-utcai lakásán négy évvel ezelőtt, azon a bizonyos holdfényes nyári éjszakán vizitelt le a Vezér két hűséges aprója kíséretében és „pengeté, pengeté” az inkompatibilitással érvelő petíció elleni síráimait, — most, közvetlenül a kongresszus megnyitása előtt, a „Zsidó Élet” mai számának élén jelenti ki: „Bocsánatot kérek mindenkitől — fent és lent, — hogy akkor állást foglaltam az inkompatibilitás ellen...”

SCHÜCK INTERNÁTUS

Budapest VII., Kertész-utca 2.

Tökéletes ellátás, oktatás, felére mérsékelt díjak.

Megjelent

Lakos Alfréd szenzációs

Mordehaj diadalmenete

eredeti festményének 22x50 cm. méretű reprodukciója.

Ára: Kerettel 7 pengő

Megrendelhető a művész címén:
Budapest, VI., Lehel-utca 14.

Kitűnő purimi ajándék!

PURIM ÖRÖMEIT

növeli, háztartási gondjait csökkentheti, ha megrendeli

AZSIDÓ HÁZIASSZONY KÖNYVE

köser szakácskönyvet, amely tartalmazza a háztartás összes tudnivalóit, közel 1000 kitudó ételreceptet, cukor, vese és gyomorbeteg dietáját stb. **legalkalmasabb purimi ajándék.**

Ára: 4.80

Megrendelhető: **Ábrahám** - nyomda Kecskemét.

A Talmud története

Irta: Steiner Jakab főrabbi

VIII.

Sammáj és Hillél

Sammáj és Hillél az öt pár közül az utolsó és egyuttal a leghíresebb. Ők nemcsak a törvény kiépítése által tettek szert nagy befolyásra, hanem főképpen iskolájuk által volt vezető szerepük és kiváló érdemük a szóbeli tan fejlődésében.

Ezen iskolák nagyon sokat szenvedtek a belső és külső háborúk által, amelyek a testvérharcolás, amely III. Hirkán és II. Aritobul (70 k. e.) között folyott, kezdődtek és a makkabeusi uralom végét idézték elő. Semája és Abtalion halála után a szellemi vezetőség hivatala ötföltetlen maradt. A tudósok élén állottak ugyan Battirach fiai, de ezek szívesen visszaléptek, mert a babyloni Hillélben azt a nagytehetségű személyiséget látták, aki hivatva van a népet szomorú és sanyargatót időben vezetni.

Sammáj ugyan előbb nyitotta meg iskoláját, de a szigorú, hajthatatlan tudós nem volt az a férfiú, aki abban az időben a nási helyét elfoglalhatta volna, hogy a népnek vezetője legyen. Ahhoz szükség volt olyan türelemre, jószágra és barátságára, mint amilyenell Hillél rendelkezett.

Ezen iskolák ugyanis 100 évvel a templom elpusztulása előtt, tehát a vérszomjas, pharizeusgyűlölő Heródes idejében virágoztak. Heródes mellett pedig csak okos, szelídelkű férfiú, olyan mint Hillél lehetett a szellemi vezető.

Mielőtt azonban Hillél a magasságot elérte, egy sajátságos utat kellett megtennie. Noha Dávid házából származott, csak mint napzsamos kereste mindennapi kenyerét és a kereset egy részéből adózott a tanítási költségeket. Midőn pedig egy téli napon nem tudott annyit keresni, felmászott a tanház lapos háztetejére, hogy onnan hallgassa az előadást. A hidegségtől megdermedten és a hőtől eltakarva találták őt másnap a mesterek és tanítványok. Így van jellemezve tudásvágya.

Híres lett aztán tanítása, amit egy pogányoknak adott, aki a zsidó vallást egy mondatban összefoglalva akarta elfogadni és Hillél ezt a következő tanításba foglalta: „Amit nem akarsz, hogy veled történjék, azt ne tedd másnak se”. Egy másik pogánynak pedig, aki csak az írott tant akarta elfogadni, a szóbelit nem, annak leírta a héber abc-t és az első betűt aleffal, a másodikat béttel jelölte meg. Erre a pogány csodálkozva kérte: „hisz tegnap másképp jelölted a betűket!” Hillél pedig felelte: „Látod még a betűk olva-

sásánál is utalva vagy egy hagyományra, ha tehát ennek hiszel, hihetsz a szóbeli tradíciónak is.

Hillél fontosabb halachikus intézkedései között az u. n. Prosból van megemlítve, (Prosból = átadás, görögöböl, Grätz), ami odairányult, hogy az adósság el ne vesszen a 7. évben. Ugyanis, midőn látta, hogy M. V. K. 15. f. szerint a tartozás ez évben esedik és ezért senki kölesönt adni nem akart, bevezette, hogy a hitelező a bíróság előtt a következő nyilatkozatot tehesse: „En átadom nektek, a helység bírójának összes kiünlévő követeléseimet hogy bármikor azokat behajthassam”. Különösen nagy érdemet szerzett magának Hillél a halachikus magyarázatok kibővítése körül.

Azt már említettük, hogy szerinte 7 mód van, ahogy következtetni lehet az írott tanból és belőle egy törvényt levezetni. A kr. utáni 2. században ezt R. Ismaél 13. szabállyá emelte, a későbbi R. Eliser b. Jose haglí pedig a haggadára nézve 32 szabályt állapított meg.

„Mit kíván a magyar nemzet?”

Ezt a címet adták a márciusi ifjak dícsőséges tizenkét pontjuknak, mely 1848-ban új irányt szabott a magyar történelemnek. Egnémely új márciusi ifjak pedig a magyar kongresszusi zsidóság most folyó fontos tárgyalásait szeretnék arra fólhasználni, hogy a magyar nemzet kívánsága gyanánt csempésszék le a zsidó felekezet köztudatába a maguk hitköz-sépolitikai elgondolásait. Csúnya, ízlés-telen és erőszakos manőver ez, mely egyaránt visszatetsző, ha zsidó felekezeti vagy ha magyar társadalmi oldaláról néz-zük. S egyúttal oly arra meghamisítása az ügyek valódi állásának, melyet nem hagyhatunk szó nélkül.

Azt olvassuk egy, nyilván „illetékes hely”-ről származó közleményben, mely Buda önállóságának kérdésében Krisz-háber Adolfal, a budai zsidó hitközség el-nökével száll vitába a Buda önállóságá-ról vallott felfogása miatt: „Itt nincs po-lémiákról szó, itt arról van szó, hogy a budai hitközség hajljon meg a magyar nemzet és a magyar zsidóság egyetemes szempontjai előtt”, melyek a közlemény szerint a budai és a pesti hitközség egye-sülését követelik Ez az a diktátori hang, mely egymagába is fényesen igazolja, miért nem lehet és miért nem szabad Buda zsidóságának lemondania a maga önállóságáról és alárendelnie magát ana-k a terrorisztikus szellemnek, amely lekriszháber-urazza az ország második hitközségének érdemes elnökét és Budá-

tól ellenmondást nem tűrő hangon önkén-tes capitatis mutiot követel. Régebben legalább szemérmesebb formában jelent-kezett a gleichschaltolás vezérei allurje. Akkor még arra hivatkoztak, hogy Buda zsidósága milyen jótéteményekben fog részesülni a Pesttel való egyesülés jó-voltából. Most már lefoszlik az édesgető sallang, s a maga ridegségében mered elénk a diktátori gőg: a budai hitközség-nek „meg kell hajolnia”. Ezek után csak természetes, hogy a budai hitközség nem fog meghajolni. Még akkor sem, ha arra a pesti zsidóságnak országos perspektívá-ban is kimagasló és nagybecsült vezető egyéniségei próbálják rábírní. Bocsánat, de ezek az igazán kimagasló személyisé-gek, akik a kérdésnek csak általános elvi részével foglalkoznak, nem ismerik azt a cézári szellemet, mely elől: való köte-lek meghajlást jelentené a budai hitköz-ségnek a pestibe való beolvadása.

S talán semmivel sem jellemezte sa-ját magát találóbban ez a szellem, mint azzal az erőszakos fogalom-ferdítéssel, mellyel a „magyar nemzeti” követelés-ként állítja be a maga felekezeti politikai elgondolásait. Kifelé, a nemzsidó magyar társadalom felé bántó és tapintatlan a nemzeti jelszónak így összefüggést en való meglobogtatása. Honnan veszi magának egy felekezeti politikai fórum a jogot, hogy a maga programját nemzeti ügynek tegye meg? Más alkalommal szóvátettük már azt a csúnya visszasságot, hogy egy felekezeti politikai irány a revizió jelsza-vával kezdett operálni, a maga monopó-liumává téve meg oly ügyet, mely igazán nem alkalmas arra, hogy segítségével éket verjünk a magyar zsidóságnak csak egyes felekezeti ügyekben egymástól el-térő felfogást valló, de minden igazán nemzeti kérdésben sziklaszilárdan egy-séges két tábora közé. Az ily eljárás min-dennek nevezhető, csak hazafásnak, nem zeti szempontból felelősségejtesnek nem. Ha a magyar zsidóságnak nemzeti kér-désekben való állásfoglalását keressük, oly főtemelő példákra hivatkozhatunk, amilyen Kecskeméti Lipót, a most het-venedik születésnapját üző nagyváradi pap. Az ő s a hozzá hasonló magyar ér-zése nem frázis és nem a jogosult el-lenlevélmény letorkolására szánt feleke-zetpolitikai terrorrezköz. Tanulj meg az ily példákából igazán megbecsülni a nem-zet nevét, és ne keverjük azt fele ille-téktelenül és hivatlanul oly kérdésekbe, melyekhez semmi köze sincs. Ezt megkí-vánja tőlünk minden más szempontot fél-retéve, a tapintat és a társadalmi illen-dőség is.

Felelős szerkesztő és kiadó:
KECSKEMÉTI VILMOS

Springer nyomda VII. Bethlen G. u. 33.